

RP 75/2023 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex och lagar som har samband med den samt till lag om ändring av 7 § i barnbidragslagen

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att det stiftas en lag om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex. Dessutom föreslås det att lagen om bostadsbidrag för pensionstagare och barnbidragslagen ändras.

Enligt propositionen ska vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex eller levnadskostnadsindex inte justeras åren 2024–2027 på det sätt som anges i lagen om folkpensionsindex eller enligt förändringarna i levnadskostnadsindex. Den föreslagna lagen gäller dagpenningförmånens minimibelopp enligt sjukförsäkringslagen, minimibeloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och för unga enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner, beloppet av grunddagpenningen, grunddagpenningens förhöjningsdel och barnförhöjningen enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, förmåner enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn, belopp enligt lagen om allmänt bostadsbidrag, belopp enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare, beloppet av studiepenningen, försörjarförhöjningen till studiepenningen och läromaterialstillägget enligt lagen om studiestöd, beloppet av vuxenutbildningsstödet grunddel enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner samt mottagningspenning eller brukspenning enligt lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. Dessutom föreslås det att lagen om bostadsbidrag för pensionstagare ändras temporärt så att sådana utgifter för uppvärmning, vatten och underhåll, genomsnittliga boendeutgifter och boendeutgifternas maximibelopp som ska beaktas i bostadsbidraget inte justeras åren 2024–2027.

Lagarna föreslås gälla fram till 2027, dock så att om poängtalet för folkpensionsindex under något av de år lagarna är i kraft är minst 2009, ska lagen tillämpas endast till utgången av det året. I praktiken innebär detta att effekten av en utebliven justering av förmånerna och beloppen på den reella nivån på förmånerna och beloppen skulle bli högst 10,2 procent.

För att stödja barnfamiljer föreslås det att barnbidragslagen ändras genom en höjning av barnbidraget för det fjärde och det femte barnet, och för varje påföljande barn, ensamförsörjartillägget samt barnbidraget för barn under tre år.

Propositionen hänför sig till regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering där balansering av de offentliga finanserna har skrivits in som ett mål. Förslaget beräknas stärka de offentliga finanserna med högst 320 miljoner euro. Dessutom bedömer finansministeriet att sysselsättningen kommer att öka med upp till 22 700 sysselsatta som en följd av detta förslag. Avsikten är inte att senare införa indexhöjningar i stället för den indexjustering av förmåner och belopp som enligt förslaget ska lämnas ogjord.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft den 1 januari 2024. Lagen om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnads-kostnadsindex och lagen om temporär ändring av 54 § i lagen om bostadsbidrag för pensions-tagare avses gälla till den 31 december 2027.

INNEHÅLL

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL.....	1
MOTIVERING	5
1 Bakgrund och beredning.....	5
1.1 Bakgrund.....	5
1.2 Beredning.....	6
2 Nuläge och bedömning av nuläget.....	6
2.1 Förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex.....	6
2.2 Barnbidrag.....	8
3 Målsättning.....	10
4 Förslagen och deras konsekvenser.....	10
4.1 De viktigaste förslagen.....	10
4.2 De huvudsakliga konsekvenserna	11
4.2.1 Ekonomiska konsekvenser.....	11
4.2.1.1 Konsekvenser för statens och kommunernas utgifter	12
4.2.1.2 Konsekvenser för hushållens ekonomiska ställning.....	14
4.2.1.3 Konsekvenser för sysselsättningen	32
4.2.2 Konsekvenser för myndigheter	33
4.2.3 Andra samhällseliga konsekvenser.....	33
4.2.3.1 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna	33
4.2.3.2 Konsekvenser för jämställdheten	34
4.2.3.3 Konsekvenser för barn	34
4.2.3.4 Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning	35
5 Alternativa handlingsvägar.....	36
6 Remissvar	36
7 Specialmotivering.....	39
7.1 Lag om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex.....	39
7.2 Lagen om upphävande av 54 § 3 mom. i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare	43
7.3 Lagen om bostadsbidrag för pensionstagare	44
7.4 Barnbidragslagen	44
8 Ikraftträdande.....	45
9 Verkställighet och uppföljning	45
10 Förhållande till andra propositioner.....	45
10.1 Samband med andra propositioner.....	45
10.2 Förhållande till budgetpropositionen	46
11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning	46
LAGFÖRSLAG	56
1. Lag om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex.....	56
2. Lag om upphävande av 54 § 3 mom. i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare	58
3. Lag om temporär ändring av 54 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare.....	59
4. Lag om ändring av 7 § i barnbidragslagen.....	60

BILAGA	62
PARALLELTEXTER	62
2. Lag om upphävande av 54 § 3 mom. i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare	62
3. Lag om temporär ändring av 54 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare	63
4. Lag om ändring av 7 § i barnbidragslagen	64

MOTIVERING

1 Bakgrund och beredning

1.1 Bakgrund

Genom propositionen genomförs föresatsen i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering om att låta bli att genomföra indexjusteringar som en del av åtgärderna för balansering av de offentliga finanserna.

I regeringsprogrammet konstateras att skuldkvoten inom de offentliga finanserna över de senaste cirka femton åren har ökat avsevärt. Försörjningskvoten har dessutom försämrats, vilket har lett till att den offentliga sektorns utgifter har ökat snabbare än inkomsterna och att det har uppstått ett stort strukturellt underskott i de offentliga finanserna. De utgifter som befolkningens stigande ålder medför kommer att fortsätta öka över de kommande åren och årtiondena. Det ökande skuldbeloppet tillsammans med den höga räntenivån medför dessutom en betydande ökning av statens utgifter för skuldhantering. Inom de närmaste åren kommer den offentliga ekonomin därtill att belastas av flera omfattande upphandlingar som hänför sig till säkerhet. Om inte betydande åtgärder vidtas, kommer de offentliga finanserna alltjämt att ha stora underskott och skuldkvoten kommer att fortsätta öka, vilket försämrar den offentliga ekonomins förutsättningar att trygga välfärdssamhällets funktionsförmåga under och efter eventuella kriser. I regeringsprogrammet konstateras vidare att även om sysselsättningsgraden har ökat betydligt under de senaste åren, så är arbetslöshetsgraden fortfarande hög och det råder brist på kompetent arbetskraft.

Enligt regeringsprogrammet är prioriteringarna i regeringens ekonomiska politik ekonomisk stabilitet, sysselsättning, ekonomisk tillväxt och tryggnad av välfärdstjänsterna. I sitt program förbinder regeringen sig till att balansera upp de offentliga finanserna för att säkerställa medborgarnas välfärd och en hållbar ekonomisk utveckling. Regeringens sysselsättnings- och tillväxtåtgärder i kombination med direkta anpassningsåtgärder skapar förutsättningar för en balansering av de offentliga finanserna år 2031.

I regeringsprogrammet sägs också att det för att stoppa utvecklingen med avseende på skuldsättningen förutsätts att de offentliga finanserna stärks med sammanlagt nio miljarder euro över två valperioder. Regeringens mål är att stärka de offentliga finanserna med sex miljarder euro inom denna valperiod. Enligt regeringsprogrammet är målet på längre sikt att balansera upp de offentliga finanserna och vända skuldkvoten i en sjunkande riktning, till samma nivå som i resten av Norden.

Under regeringsförhandlingarna enades man om att stärka de offentliga finanserna med ett nettobelopp på sex miljarder euro beräknat för år 2027. Som en del av anpassningshelheten enades man om att låta bli att göra indexjusteringar 2024–2027 i de förmåner som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex, med undantag för utkomststöd, pensioner, handikappförmåner, fronttillägg och årssjälvriskan för läkemedel. Vid bedömningen av behovet att stärka de offentliga finanserna användes finansministeriets ekonomiska prognos våren 2023, enligt vilken den frysta reella nivån på de förmåner som är bundna vid folkpensionsindex kommer att vara 10,2 procent lägre 2027 än utan frysning. Den framtida inflationsutvecklingen är emellertid förenad med osäkerhet, dvs. inflationen kan vara något långsammare eller snabbare än väntat. Därför slogs det fast under förhandlingarna att inflationsutvecklingen ska följas upp och att nivån på indexjusteringen 2027 ska bedömas i en situation där inflationen är snabbare än väntat. Avsikten med detta var att den reella nivån på förmånerna, dvs. köpkraften, inte ska

sjunka mer än den vid tidpunkten för förhandlingarna uppskattades minska till följd av åtgärden, dvs. 10,2 procent.

I regeringsprogrammet har man också enats om att förbättra utkomsten för barnfamiljerna. Enligt regeringsprogrammet ska barnbidraget för barn under tre år höjas, tillägget för ensamförsörjare höjas, försörjartillägget för studerande utvecklas och barnbidraget för familjer med många barn höjas.

1.2 Beredning

Propositionen har beretts vid social- och hälsovårdsministeriet. Även undervisnings- och kulturministeriet, inrikesministeriet, finansministeriet och Folkpensionsanstalten (FPA) har deltagit i beredningen.

I samband med beredningen var propositionen ute på remiss under tiden 15 september 2023–24 september 2023. På grund av det brådskande tidsschemat var remisstiden för propositionen kortare än den rekommenderade tiden på sex veckor. Utlåtanden begärdes av sammanlagt 48 remissinstanser, och dessutom hade alla intresserade möjlighet att lämna utlåtande i tjänsten Utlåtande.fi.

Angående regeringspropositionen har det ordnats ett samråd enligt 11 § i kommunallagen (410/2015) och ärendet har behandlats i delegationen för kommunal ekonomi och kommunalförvaltning.

De handlingar som hänför sig till beredningen av propositionen och utlåtandena från remissen finns tillgängliga i social- och hälsovårdsministeriets tjänst för projektinformation <https://stm.fi/sv/projekt?tunnus=STM049:00/2023>

2 Nuläge och bedömning av nuläget

2.1 Förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex

Bestämmelser om folkpensionsindex finns i lagen om folkpensionsindex (456/2001, nedan folkpensionsindexlagen). Enligt folkpensionsindexlagen binds de förmåner som avses i folkpensionslagen och grunderna för fastställande av dem vid förändringar i prisnivån. De löpande förmånerna justeras i proportion till hur poängtalet för folkpensionsindexet har ändrats jämfört med det poängtal som gällde när förmånen i fråga fastställdes. Beloppen justeras vid ingången av varje år i proportion till hur poängtalet för folkpensionsindexet har ändrats jämfört med det poängtal för folkpensionsindexet enligt vilket beloppen har fastställts i lag. Poängtalet för folkpensionsindexet uträknas i oktober varje år vid FPA. Poängtalet uträknas så att medeltalet av levnadskostnadsindexets poängtal för månaderna i det föregående årets tredje kvartal divideras med talet 1,2065.

Indexjustering av folkpensioner, familjepensioner samt barnförhöjning enligt folkpensionslagen görs vid ingången av januari. Förutom i folkpensionslagen har det i vissa andra förmånslagar tagits in en separat bestämmelse om att de belopp som anges i lagen ska justeras i enlighet med vad som föreskrivs i folkpensionsindexlagen eller att förmånsbeloppet fastställs enligt folkpensionens belopp. Till exempel garantipension enligt lagen om garantipension (703/2010), handikappförmåner enligt lagen om handikappförmåner (570/2007), fronttillägg och extra fronttillägg enligt lagen om frontmannapension (119/1977) samt fronttillägg enligt lagen om betalning av fronttillägg utomlands (988/1988) justeras så att de motsvarar förändringen i folkpensionsindex.

De belopp som är bundna vid folkpensionsindex används vid samordningen av olika förmåner, som grund för regelbundna justeringar av förmånerna och vid fastställandet av den minsta förmån som betalas ut. En del av förmånerna är bundna vid folkpensionsbeloppet eller garanti-pensionens belopp.

Förmåner som hör till utkomstskyddet för arbetslösa justeras enligt folkpensionsindex. Utifrån förändringarna i folkpensionsindex görs en indexjustering i beloppet av grunddagpenningen, grunddagpenningens förhöjningsdel, arbetsmarknadsstödet och barnförhöjningen enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002). Beloppet av grunddagpenningen inverkar delvis också på den inkomstrelaterade dagpenningen. Startpengen enligt lagen om offentlig arbets-krafts- och företagsservice (916/2012) samt alterneringsersättningen enligt lagen om alterneringsledighet (1305/2002) är bundna till arbetslöshetsdagpenningens belopp. Enligt lagen om bosättningsbaserad social trygghet i gränsöverskridande fall (16/2019) betraktas vid tillämpningen av vissa förmånslagar en person som kommer till Finland för att arbeta som arbetstagare, om personens inkomster motsvarar åtminstone beloppet av grunddagpenningen enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa omvandlad till månadsinkomst.

Beloppet av den årliga självriskan för läkemedlersättningar (årssjälvriskan) enligt sjukförsäkringslagen (1224/2004) är bundet vid folkpensionsindex¹ liksom också minimibeloppet av sjukdagpenningen, föräldradagpenningen och specialvårdspenningen. Enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005, nedan rehabiliteringslagen) är rehabiliteringspenningens minimibelopp för yrkesinriktad rehabilitering och för unga bundet vid folkpensionsindex och andra än de ovan nämnda rehabiliteringspenningarnas minimibelopp är av samma storlek som sjukdagpenningens minimibelopp, som är bundet vid folkpensionsindex. Ett undantag är emellertid rehabiliteringspenning till pensionstagare, som bestäms på basis av de lagstadgade bruttobeloppen av de pensioner som betalas, varvid indexjusteringen av de pensioner som ligger till grund på motsvarande sätt också höjer den rehabiliteringspenning som betalas till pensionstagare.

Beloppen för inkomstgränsen enligt lagen om främjande av sjukpensionärers återgång i arbete (738/2009) är bundna till beloppet av garantipension. Avträdelsetödets kompletteringsdel enligt lagen om stöd för upphörande med att bedriva jordbruk (612/2006) justeras enligt folkpensionsindex.

Vårdpenningen och vårdtillägget inom stödet för hemvård och privat vård samt den partiella vårdpenningen och den flexibla vårdpenningen enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996) är bundna vid folkpensionsindex. Militärunderstödet grundunderstöd enligt militärunderstödslagen (781/1993) är bundet vid full folkpension.

Folkpensionsindexet inverkar också på grunderna för fastställande av bostadsbidrag enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) och lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014). Bland annat beloppet av bassjälvriskandelen för bostadsbidraget för pensionstagare, inkomstgränserna för tilläggssjälvriskan och beloppet av den egendom som ska beaktas justeras med folkpensionsindex. Utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll, de genomsnittliga boendeutgifterna och boendeutgifternas maximibelopp inverkar på bostadsbidraget för pensionstagare som årligen fastställs genom förordning av statsrådet. Utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll samt de genomsnittliga boendeutgifterna justeras årligen högst så mycket som motsvarar förändringen i boendeutgifterna. Boendeutgifternas maximibelopp är

¹ År 2023 gjordes det undantagsvis ingen indexhöjning av årssjälvriskan som en del av åtgärderna för att stödja medborgarnas köpkraft.

bundna vid folkpensionsindex och dessutom justeras maximibeloppen årligen genom förordning så att de motsvarar förändringen i boendeutgifterna. De godtagbara boendeutgifterna för det allmänna bostadsbidraget justeras i enlighet med folkpensionsindexlagen, men de maximala boendeutgifterna är bundna vid levnadskostnadsindex.

I lagen om utkomststöd (1412/1997) finns bestämmelser om grunddelen per månad för ensamstående vuxna och ensamförsörjare. Grunddelarna för övriga personer och minderåriga barn som hör till hushållet har fastställts i procent av grunddelen för en vuxen person. Beloppet av utkomststödet grunddel justeras enligt bestämmelserna i folkpensionsindexlagen.

Beloppet av studiepenningen, studiepenningens försörjarförhöjning och läromaterialstillägget enligt lagen om studiestöd (65/1994) justeras vid ingången av varje läsår med iakttagande av vad som föreskrivs i folkpensionsindexlagen. Vuxenutbildningsstödet grunddel enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000) justeras med iakttagande av folkpensionsindexlagen.

Med stöd av lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011) betalas mottagningspenning och brukspenning. Beloppet av dessa justeras enligt bestämmelserna i folkpensionsindexlagen.

Beloppet för avgiftstaket och maximibeloppet för avgiften för tjänster under närståendevårdarens ledighet enligt lagen om klientavgifter inom social- och hälsovården (734/1992) justeras vartannat år enligt förändringen i folkpensionsindex. På motsvarande sätt justeras de belopp som avses i förordningen om klientavgifter inom social- och hälsovården (912/1992).

Justitieministeriet justerar årligen genom förordning gäldenärens skyddade belopp som tillämpas vid utsökning enligt utsökningsbalken (705/2007) och det belopp som utgör gäldenärens oundgängliga levnadskostnader och det belopp som utgör grund för en tilläggsprestationsskyldighet för gäldenären enligt lagen om skuldsanering för privatpersoner (57/1993) enligt vad som föreskrivs i folkpensionsindexlagen.

Fullt pensionsinkomstavgdrag vid statsbeskattningen och kommunalbeskattningen enligt inkomstskattelagen (1535/1992) bestäms på basis av det belopp som betalas till en ensamstående såsom full folkpension.

2.2 Barnbidrag

Bestämmelser om barnbidrag finns i barnbidragslagen (796/1992). Syftet med barnbidraget är att jämna ut kostnaderna för barnen mellan barnfamiljer och andra hushåll. Det betalas med statsmedel för försörjning av ett barn under 17 år. Egendom och inkomster inverkar inte på barnbidragets belopp. Barnbidraget är skattefritt inkomst.

Det görs inga indexhöjningar i barnbidragen. Barnbidraget beaktas som inkomst vid beviljande av utkomststöd.

Barnbidraget betalas från och med ingången av kalendermånaden efter den under vilken barnet har fötts eller rätten till barnbidrag har börjat till utgången av den kalendermånad under vilken barnet fyller 17 år. Enligt 9 § i barnbidragslagen beviljas barnbidrag inte utan särskilda skäl retroaktivt för längre tid än sex kalendermånader före ansökan.

Enligt 6 § 1 mom. i barnbidragslagen har den förälder eller vårdnadshavare eller någon annan person som har hand om barnets vård och fostran rätt till barnbidrag. Den som lyfter barnbidrag

och som inte är gift eller lever i ett samboförhållande kan få ensamförsörjartillägg. Tillägget betalas för varje barn för vilket personen får barnbidrag. Vårdformen för ett barn inverkar inte på erhållande av ensamförsörjartillägg. Tillägg erhålls alltså även om föräldrarna har gemensam vårdnad, om de övriga villkoren uppfylls. Om villkoren uppfylls har en förälder rätt till ensamförsörjartillägg även i de situationer då föräldrarna bor åtskilda och barnet turas om att bo hos båda föräldrarna. Barnbidrag som betalas för samma barn kan dock betalas endast till en person. Betalningen av ensamförsörjartillägget förhindras dock i en situation där den förälder som fått tillägget ingår ett samboförhållande eller äktenskap med en person som inte är underhållsskyldig i förhållande till barnet.

Totalbeloppet av det barnbidrag som betalas är beroende av för hur många barn under 17 år barnbidrag betalas (gradering).

På Åland baserar sig utbetalningen av barnbidrag på landskapslagen. Landskapsregeringen beslutar om barnbidragens belopp.

Tabell: Belopp och betalning av barnbidrag

Barnbidraget enligt antalet barn	Euro per månad
För ett barn	94,88
För det andra barnet	104,84
För det tredje barnet	133,79
För det fjärde barnet	163,24
För det femte och för varje därpå följande barn	182,69

Som en del av de åtgärder som statsminister Marins regering vidtagit för att förbättra köpkraften höjdes barnbidragets ensamförsörjartillägg temporärt under tiden 1 januari 2023–31 december 2023 till 68,30 euro per månad (L 1226/2022). Från den 1 januari 2024 bedöms att tillägget ska sjunka tillbaka till den tidigare nivån, dvs. 63,30 euro per månad.

Om barnet på välfärdsområdets bekostnad vårdas i anstalts- eller familjevård under en längre tid än en kalendermånad, betalas barnbidraget på framställning av välfärdsområdet från ingången av den kalendermånad som följer på den då vården började till det välfärdsområde som i första hand svarar för vårdkostnaderna. Med barnbidraget ska därvid gottgöras de vårdkostnader som en enskild person, ett välfärdsområde eller staten svarar för. Ett eventuellt överskott ska utges till den som har rätt till barnbidraget. När ett barn är placerat i familjevård, kan FPA efter att ha hört välfärdsområdet ge familjevårdaren rätt att lyfta barnbidraget. Barnbidrag kan i vissa situationer även betalas till ett barn som fyllt 15 år. Dessutom kan FPA, om barnets bästa kräver det, på framställning av välfärdsområdet bestämma att barnbidraget ska betalas till den ena av barnets föräldrar eller vårdnadshavare, till någon annan lämplig person eller till välfärdsområdet för barnets underhåll.

Om barnet är i anstalts- eller familjevård och barnbidraget betalas till välfärdsområdet eller om barnbidraget betalas till barnet självt, är barnbidraget 94,88 euro per kalendermånad. När villkoren uppfylls betalas till barnbidraget ett ensamförsörjartillägg.

I december 2022 fick 532 964 familjer barnbidrag. I dessa familjer fanns det sammanlagt 957 711 barn, vilket är ca 17 procent av befolkningen. Av de familjer som fick barnbidrag var 45 procent enbarnsfamiljer, och i 5 procent av familjerna fanns minst fyra barn. Antalet familjer som fick ensamförsörjartillägg uppgick i december 2022 till 108 305, vilket var 20 procent av

alla de familjer som fick barnbidrag. Antalet barn för vilka det betalades ensamförsörjartillägg var 174 763. Beträktat landskapsvis var antalet familjer som fick ensamförsörjartillägg störst i Kymmenedalen (24 procent) och minst i Österbotten (13 procent). År 2022 betalades det ut sammanlagt 1 460 miljoner euro i barnbidrag, vilket täcker nästan hälften av det totala beloppet av de familjeförmåner som FPA betalat ut.²

3 Målsättning

Genom propositionen genomförs föresatsen i regeringsprogrammet för statsminister Orpos regering om att balansera de offentliga finanserna och att öka sysselsättningen. I enlighet med regeringsprogrammet görs inga indexhöjningar 2024–2027 i de förmåner som är bundna vid folkpensionsindex och konsumentprisindex och inte heller i de belopp som inverkar på fastställandet av förmånen.

Dessutom stöds utkomsten för barnfamiljerna genom en höjning av ensamförsörjartillägget, barnbidraget för det fjärde barnet och för varje påföljande barn och för barn under tre år.

4 Förslagen och deras konsekvenser

4.1 De viktigaste förslagen

I propositionen föreslås det att indexjusteringar inte görs för vissa förmåner och belopp i förmånslagarna vilka är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex åren 2024–2027. Med andra ord i hålls beloppet kvar på 2023 års nivå.

För att stödja barnfamiljer föreslås det att 7 § i lagen om barnbidrag ändras så att nivån på barnbidraget för det fjärde och fler barn än detta och för försörjarförhöjningen till barnbidrag höjs med 10 euro per kalendermånad. Därtill föreslås det att beloppet av barnbidrag som betalas till ett barn under tre år höjs med 26 euro per kalendermånad.

I denna proposition föreslås det att det stiftas en lag om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex. Det föreslås att lagen gäller dagpenningförmånens minimibelopp enligt sjukförsäkringslagen, minimibeloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och för unga enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner, beloppet av grunddagpenningen, grunddagpenningens förhöjningsdel och barnförhöjningen enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, förmåner enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn, belopp enligt lagen om allmänt bostadsbidrag, belopp enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare, beloppet av studiepenningen, försörjarförhöjningen till studiepenningen och läromaterialstillägget enligt lagen om studiestöd, beloppet av vuxenutbildningsstödet grunddel enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner samt mottagningspenning eller brukspenning enligt lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel. De förmåner och penningbeloppet i förmånslagarna vilka nämns i den föreslagna lagen justeras inte enligt folkpensions- eller levnadskostnadsindexen åren 2024–2027.

Det föreslås att lagen om bostadsbidrag för pensionstagare ändras temporärt så att sådana utgifter för uppvärmning, vatten och underhåll, genomsnittliga boendeutgifter och boendeutgifternas maximibelopp som ska beaktas i bostadsbidraget inte justeras åren 2024–2027. De belopp i euro

² [FPA-statistik Förmåner till barnfamiljer 2022](#)

som gäller dessa hålls följaktligen på samma nivå som föreskrivits för dem i statsrådets förordning om grunderna för bestämmande av bostadsbidraget för pensionstagare 2023 (977/2022).

Det föreslås att inverkan av frysningen av de förmåner och penningbelopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex på förmånernas och penningbeloppens reella nivå är högst 10,2 procent. När folkpensionsindex uppnår poängtalet 2009 upphör frysningen av indexjusteringar och de förmåner och penningbelopp som nämns i den föreslagna lagen och omfattas av frysningen stiger därefter enligt den gällande lagstiftningen. Avsikten är dock inte att senare kompensera frysningen av indexjusteringarna, utan ändringen är avsedd att vara permanent. Därför ska nivån på de förmåner och penningbelopp som ingår i propositionen senare, innan återgången till normalt indexjusteringsförfarande, fastställas separat i ifrågasvarande förmånslagar.

Förslaget omfattar inte folkpension, garantipension, familjepension, barnförhöjning enligt folkpensionslagen, handikappförmåner (vårdbidrag för pensionstagare, handikappstöd för en person fyllt 16 år, handikappstöd för en person under 16 år och veterantillägg), fronttillägg (extra fronttillägg, fronttillägg, fronttillägg som betalas till utlandet) och utkomststödets grunddel. Kompletteringsdelen för avträdelsestöd lämnar också utanför frysningen av indexjusteringar i egenkap av en förmån som kan jämföras med pension. De uteblivna indexjusteringarna gäller inte heller för beloppet av den årliga självriskan för läkemedelsbehandlingen (det så kallade avgiftstaket)³. Den föreslagna lagen gäller inte heller för grundunderstödet för militärunderstöd, vilket är bundet till beloppet av folkpensionen, och inte heller underhållsstöd som indexjusteras på samma sätt som underhållsbidrag (lagen om vissa underhållsbidrag bindande vid levnadskostnaderna 583/2008). I fråga om ovan nämnda förmåner görs indexjusteringarna enligt den gällande lagstiftningen.

4.2 De huvudsakliga konsekvenserna

Konsekvensbedömningarna gäller för de ändringar som föreslagits i denna regeringsproposition på så sätt att konsekvenserna av andra ändringar av de förmåner som hör till den sociala tryggheten i regeringsprogrammet har beaktats i bedömningen av de besparande konsekvenserna av frysningen av indexjusteringarna. Till övriga delar innehåller konsekvenserna inte någon bedömning av korslagda konsekvenser med övriga ändringar av den sociala tryggheten som stakats ut för år 2024 av regeringen och om vilka flera propositioner av regeringen överlämnas till riksdagen på hösten 2023. Social- och hälsovårdsministeriet bereder en separat promemoria om samverkningarna av de olika ändringarna för hushållen.

4.2.1 Ekonomiska konsekvenser

Utvecklingen för folkpensionsindex är bunden till utvecklingen av konsumentpriserna, vilken är svår att förutspå. Om inflationen tilltar, ökar inverkan av frysningen av indexjusteringarna och om inflationen avtar, minskar inverkan av frysningen av indexjusteringarna. När utvecklingen för ekonomin och kostnadsnivån uppskattas används finansministeriets prognos, enligt vilken folkpensionsindex stiger med 5,3 procent år 2024 och en uppgång på 10,2 procent uppnås år 2026, varvid en partiell indexhöjning på 0,4 procent görs i början av år 2027. Höjningen motsvarar den uppskattade indexutvecklingen som överskrider maximibeloppet av 10,2 procent. Också när konsekvenserna för hushållens ekonomiska ställning bedöms och när konsekvenserna

³ Det föreslås att nivån på årssjälvriskan för läkemedelskostnader ändras permanent från och med början av år 2024. En regeringsproposition om detta har överlämnats till riksdagen på hösten 2023 (regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av 5 kap. 8 § i sjukförsäkringslagen).

beskrivs med exempelfamiljer, har maximibeloppet av 10,2 procent använts och det har förmodats att maximibeloppet uppnås år 2027. Poängtalet för folkpensionsindex år 2024 blir känt i oktober 2023.

4.2.1.1 Konsekvenser för statens och kommunernas utgifter

Uteblivna indexjusteringar

Den föreslagna frysningen av de lagstadgade indexjusteringarna sänker förmånsutgifterna med sammanlagt 239 miljoner euro år 2024 och med 549 miljoner euro år 2027. Konsekvenserna av förmånsutgifterna för statens utgifter är 200 och 433 miljoner euro åren 2024 och 2027 och 41 och 109 miljoner euro för kommunernas utgifter åren 2024 och 2027. De utgifter som finansieras av de försäkrade ökar med 3 och minskar med 7 miljoner euro åren 2024 och 2027. När utgifterna för den offentliga ekonomin uppskattas, beaktas utöver de ovan nämnda beloppen också inverkan för beskattningen. Det uppskattas att förslaget minskar skatteintäkterna med omkring 72 och 165 miljoner euro åren 2024 och 2027. Med andra ord uppskattas de offentliga utgifterna minska med sammanlagt 167 och 384 miljoner euro åren 2024 och 2027. Närmare konsekvenser för förmånsutgifterna framgår av tabellen nedan.

Det förväntade poängtalet för folkpensionsindex*	1906	1944	1977	2017
Frysningens omfattning (skillnad till basscenariot)	-5,3 %	-7,2 %	-8,7 %	-10,2
Mn euro	2024	2025	2026	2027
Statens andelar				
Bostadsbidrag för pensionstagare (innehåller de parametrar som föreskrivs genom förordning)	-20,0	-48,0	-72,0	-93,0
Allmänt bostadsbidrag (innehåller de parametrar som är bundna vid levnadskostnadsindex)	-26,7	-68,2	-93,6	-115,9
Inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa	-41,1	-33,5	-31,8	-35,5
Arbetsmarknadsstöd	-72,3	-90,8	-110,3	-125,2
Grunddagpenning	-14,0	-0,3	0,0	0,0
Vuxenutbildningsstöd	-0,2	-0,1	0,0	0,0
De sjukförsäkringsdagpenningar som staten finansierar	-22,1	-29,5	-35,6	-43,3
Studiestöd	-14,5	-36,9	-48,1	-58,5
Mottagningspenning och brukspenning	-1,1	-1,6	-1,9	-1,8
Stöd för barnvård	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Frysningarnas inverkan på utkomststödet**	12,1	24,8	32,1	40,0
Staten totalt	-200,0	-284,2	-361,3	-433,3
Kommunernas andelar				
Arbetsmarknadsstöd	-25,0	-50,2	-60,4	-70,7
Grunddagpenning	0,0	-2,1	-2,1	-2,2
Inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa	0,0	-3,4	-3,2	-3,5
Stöd för barnvård	-16,0	-21,8	-27,3	-32,6
Kommunerna sammanlagt	-41,0	-77,5	-93,0	-109,0
De försäkrades andelar				
Inkomstrelaterat utkomstskydd för arbetslösa	5,5	4,0	6,0	10,0
Grunddagpenning (den andel som finansieras med försäkringspremier)	0,0	-14,2	-14,9	-16,7
Vuxenutbildningsstöd	-3,0	-2,0	-0,5	0,0
De försäkrade totalt	2,5	-12,2	-9,4	-6,7
ALLA TOTALT	-238,5	-373,9	-463,7	-549,0
Nettoinverkan (förmodad skatt på 30 %)	-167,0	-261,8	-324,6	-384,3

*FM, 31.8.2023

**FPA får förskott av staten för utkomststödet, kommunerna finansierar hälften

Utöver ovan konstaterade besparingar, uppskattas det, eftersom kommunerna finansierar hälften av utgifterna för utkomststödet, att kommunernas utgifter ökar med maximibeloppet av 10,2 procent med 20 miljoner euro år 2027. Kommunernas finansieringsandel genomförs genom att minska kommunernas statsandelar med ett belopp som motsvarar kommunernas andel av det grundläggande utkomststöd som betalas årligen. På grund av finansieringsbestämmelserna syns konsekvenserna i kommunernas ekonomi med två års dröjsmål. Följaktligen beaktas den fulla inverkan på 20 miljoner euro i kommunernas statsandelar år 2029.

Det finns närmare information om kommunekonomin och propositionens konsekvenser för kommunekonomin i höstens kommunekonomiprogram.

Höjningarna av barnbidraget

En ökning av ensamförsörjartillägget till barnbidraget ökar utgifterna med uppskattningsvis 22 miljoner euro på årsnivå. Motsvarande siffror för höjningen av barnbidraget för det fjärde och femte barnet är 5 miljoner euro och 43 miljoner euro för höjningen av barnbidraget för ett barn under tre år. Eftersom höjningen för barn under tre år träder i kraft den 1 april 2024, uppgår propositionens inverkan på utgifterna år 2024 till 32 miljoner euro. Eftersom inkomsterna för vissa barnfamiljer stiger, bedöms det att behovet av utkomststöd på årsnivå minskar med omkring 5 miljoner euro och 4,5 miljoner år 2024. I och med höjningarna av barnbidragen uppskattas det att utgifterna på årsnivå ökar med sammanlagt 65 miljoner euro och med 54,5 miljoner euro år 2024.

Eftersom kommunerna finansierar hälften av utgifterna för utkomststödet, uppskattas det att kommunernas utgifter på årsnivå minskar med 2,5 miljoner euro. Kommunernas finansieringsandel genomförs genom att minska kommunernas statsandelar med ett belopp som motsvarar kommunernas andel av det grundläggande utkomststöd som betalas årligen. På grund av finansieringsbestämmelserna syns inverkan i kommunernas ekonomi med ett dröjsmål på två år på så sätt att inverkan år 2026 är 2,3 miljoner euro och 2,5 miljoner euro från och med år 2027.

Staten finansierar utgifterna för barnbidraget i sin helhet och hälften av utgifterna för utkomststödet. Följaktligen uppskattas det att statens utgifter ökar med 54,5 miljoner euro år 2024 och med 65 miljoner från och med år 2025. Därtill ökar den statsandel som betalas till kommunerna med 2,3 miljoner år 2026 och med 2,5 miljoner euro från och med år 2027.

Samverkan av ändringarna

Med anledning av propositionen uppskattas det att förmånsutgifterna som en helhet minskar med omkring 480 miljoner euro. Statens andel av detta belopp är omkring 370 miljoner euro, kommunernas andel omkring 110 miljoner euro och i fråga om de utgifter som finansieras av de försäkrade är nedgången knappt 10 miljoner euro.

Det uppskattas att skatteintäkterna minskar med 165 miljoner euro och av detta belopp står statens skatteintäkter för 105 miljoner euro, kommunernas skatteintäkter för omkring 50 miljoner euro, medan andelen för intäkterna av försäkringspremier är knappt 10 miljoner euro. Därtill minskar de statsandelar som betalas till kommunerna med omkring 20 miljoner euro. Det uppskattas att de offentliga utgifterna sammanlagt minskar med omkring 320 miljoner euro och statens andel av detta belopp är 280 miljoner euro, medan kommunernas andel är 40 miljoner euro. Det bedöms att propositionens konsekvenser för försäkringspremierna är ringa.

4.2.1.2 Konsekvenser för hushållens ekonomiska ställning

Konsekvenserna av de uteblivna indexjusteringarna gäller de personer och hushåll som får de förmåner som är bundna vid folkpensionsindex eller levnadskostnadsindex, vilka enligt förslaget föremål för frysningen. Den reella nivån på de förmåner som dessa personer och hushåll får sjunker.

I propositionen har vissa förmåner avgränsats utanför frysningen av indexjusteringarna. Propositionen gäller inte folkpension, garantipension, barnförhöjning av pension enligt folkpensionslagen, familjepersoner, fronttillägg, handikappstöd för personer under 16 år, handikappstöd för personer över 16 år, vårdbidrag för personer som får pension och underhållsstöd. Det belopp som betalas för dessa förmåner och de penningbelopp som påverkar fastställandet av en förmån

enligt förmånslagarna justeras enligt förslaget årligen enligt folkpensionsindex i enlighet med den gällande lagstiftningen.

Förslaget gäller inte heller för det utkomstskydd som beviljas i sista hand, det vill säga utkomststödet. Den grunddel av utkomststödet som avses i lagen om utkomststöd täcker de sedvanliga och nödvändiga utgifterna som anknyter till försörjningen och som nämns i 7 a § i lagen. I 9 § i lagen om utkomststöd regleras det månatliga beloppet av grunddelen för en ensamboende vuxen och ensamförsörjare. Grunddelarna för andra personer och minderåriga barn som hör till hushållet har fastställts i procent av grunddelen för en vuxen person. Grunddelen höjs enligt ändringen av folkpensionsindex också i fortsättningen.

Förslaget gäller inte heller för grundunderstödet för militärunderstöd, vilket beviljas till en värnpliktigs anhörig och vars belopp är bundet till beloppet av en full folkpension. Grundunderstödet är avsett att täcka nödvändiga utgifter som hör till försörjningen i vardagen. Följaktligen höjs grundunderstödet för militärunderstöd på samma sätt som folkpensionen.

Mottagare av arbetslöshetsförmåner

Utkomstskyddet för arbetslösa är indelat i grundskyddet för arbetslösa och förtjänstskyddet. De arbetslösa som inte hör till en arbetslöshetskassa och vars arbetsvillkor inte uppfylls eller vars maximitid för inkomstrelaterad dagpenning uppnåtts, omfattas av grundskyddet för arbetslösa och de kan få grunddagpenning eller arbetsmarknadsstöd. Arbetslösa som hör till en arbetslöshetskassa och uppfyller arbetsvillkoret är berättigade till förtjänstskyddet för arbetslösa. Beloppet av grunddagpenningen påverkar också beloppet av den inkomstrelaterade dagpenningen.

År 2022 uppgick antalet mottagare av inkomstrelaterad dagpenning i utkomstskyddet till 257 500 personer, antalet mottagare av grunddagpenning till omkring 75 500 personer och antalet mottagare av arbetsmarknadsstöd till omkring 259 000 personer.

År 2023 är den genomsnittliga grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet 800,02 euro per månad (37,21 €/dag). På grund av den föreslagna frysningen av indexjusteringarna hålls beloppen åren 2024–2027 på samma nivå som år 2023.

Tabellen nedan visar beloppet av grunddagpenningen och arbetsmarknadsstödet, om den årliga justeringen av folkpensionsindex görs normalt, och den månatliga inverkan av frysningen av indexjusteringen (med en förmodan om att takregeln på 10,2 % tillämpas år 2027).

Grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd €/mån.					
	2023	2024	2025	2026	2027
Höjd med FPL-index	800,02	844,74	861,51	876,13	893,76
Inverkan av indexfrysningen		-44,72	-61,49	-76,11	-90,52

Inverkan av frysningen är följaktligen högst omkring 91 euro per månad. Uteblivna indexjusteringar påverkar proportionellt sett mer de personer som får förmånen i fråga under en lång tid.

Frysningen av indexhöjningarna gäller också för barnförhöjningarna för arbetslöshetsförmånen, i vilka inverkan av frysningen från och med början av år 2024 uppgår till några cent per månad.⁴

Uteblivna indexhöjningar återkastas också på mottagarna av alterneringsersättning, eftersom alterneringsersättningen uppgår till 70 procent av arbetslöshetsförmånen. Likaså påverkar den föreslagna ändringen mottagarna av rörlighetsunderstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa, eftersom rörlighetsunderstödet uppgår till grunddagpenningen och därtill tillämpas bestämmelserna om barnförhöjning och förhöjningsdelen för grunddagpenningen på den.

Mottagare av dagpenningförmåner enligt sjukförsäkringslagen och rehabiliteringspenning enligt rehabiliteringslagen

Dagpenningförmånerna enligt sjukförsäkringslagen utgörs av sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning, föräldradagpenningar (särskild graviditets-, graviditets- och föräldrapenning), specialvårdspenning och avträddedagpenning⁵. Dagpenningförmånens minimibelopp betalas då en person under granskningsperioden under året före det år då förmånen beviljas inte har inkomster som ska beaktas då dagpenningen fastställs eller har låga inkomster.

År 2022 betalades sjukdagpenningens minimibelopp (inklusive partiell sjukdagpenning) till sammanlagt omkring 37 000 personer, föräldradagpenningens minimibelopp till omkring 17 700 personer och specialvårdspenningens minimibelopp till omkring 280 personer.

Rehabiliteringspenningens minimibelopp betalades år 2022 till omkring 1 800 personer och minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för unga till omkring 15 100 personer och rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering till omkring 14 500 personer.

År 2023 uppgår dagpenningförmånens minimibelopp till 31,99 euro per vardag, det vill säga i genomsnitt 799,80 euro per månad. Rehabiliteringspenning enligt rehabiliteringslagen fastställs på motsvarande sätt som en sjukdagpenning enligt sjukförsäkringslagen. Rehabiliteringspenningens minimibelopp år 2023 är följaktligen 31,99 euro per vardag, det vill säga i genomsnitt 799,80 euro per månad. Minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för unga enligt rehabiliteringslagen och den rehabiliteringspenning som betalas för tiden för yrkesinriktad rehabilitering betalas förhöjd (36,91 €/dag, det vill säga i genomsnitt 922,75 euro per månad år 2023).

På grund av den föreslagna frysningen av indexjusteringarna hålls ovan nämnda dagpenningförmånens minimibelopp, rehabiliteringspenningen för unga och rehabiliteringspenningen för yrkesinriktad rehabilitering åren 2024–2027 på samma nivå som år 2023⁶.

⁴ I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och vissa andra lagar, vilken överlämnades på hösten 2023 till riksdagen, föreslås det att barnförhöjningarna slopas från och med den 1 april 2024.

⁵ Också dagpenning vid smittsam sjukdom är en dagpenningförmån enligt sjukförsäkringslagen, men den fastställs på annat sätt och betalas inte som ett minimibelopp.

⁶ I regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner, vilken överlämnades till riksdagen på hösten 2023, föreslås det att minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för tiden för yrkesinriktad rehabilitering och rehabiliteringspenningen för unga sänks till samma nivå som andra rehabiliteringspenningars minimibelopp från och med den 1 januari 2024. På grund av övergångsbestämmelserna tillämpas de nuvarande beloppet dock på rehabilitering som börjat innan laget trätt i kraft.

Tabellen nedan visar beloppet av dagpenningförmånens minimibelopp och rehabiliteringspenningens minimibelopp, om den årliga justeringen av folkpensionsindex görs normalt och den månatliga inverkan av frysningen av indexjusteringen (med en förmodan om att takregeln på 10,2 % tillämpas år 2027).

Sjukdagpenningens, föräldradagpenningens och rehabiliteringspenningens minimibelopp, €/mån.					
	2023	2024	2025	2026	2027
Höjd med FPL-index	799,75	844,50	861,25	876,00	893,75
Inverkan av indexfrysningen		-44,75	-61,50	-76,25	-90,75

Inverkan av frysningen är på månadsnivå högst omkring 91 euro. Beroende på förmånens art och personens situation varierar längden på de perioder då förmånen betalas ut. Uteblivna indexjusteringar påverkar proportionellt sett mer de personer som får förmånen i fråga under en lång tid. I så fall kumuleras konsekvenserna av frysningen av justeringarna. Rehabiliterings- och rehabiliteringspenningperioderna är i allmänhet långa, till exempel kan rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och rehabiliteringspenning för unga beviljas för några år. Betalningsperioderna för dagpenningförmåner enligt sjukförsäkringslagen varierar. I genomsnitt är perioderna med föräldradagpenning för män några veckor, för kvinnor omkring tio månader. Betalningsperioderna för sjukdagpenning varierar beroende på längden av arbetsoförmågan – år 2022 fick omkring 2 900 av mottagarna av sjukdagpenningens minimibelopp sjukdagpenning under maximitiden.

Mottagare av stöd för barnvård

Förmånerna enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn utgörs av stöd för hemvård, stöd för privat vård, flexibel dagpenning och partiell dagpenning, vilka alla justeras årligen enligt folkpensionsindex.

Rätt till stöd för hemvård av barn föreligger då ett barn under tre år inte har en kommunal plats inom småbarnspedagogiken – då sköts barnet oftast hemma av en av föräldrarna. Under år 2022 utbetalades stöd för hemvård av barn till omkring 79 900 personer för sammanlagt omkring 97 700 barn. Stöd för privat vård betalas då ett barn under tre år sköts av en producent av privat småbarnspedagogik eller en avlönad skötare. År 2022 uppgick antalet mottagare av stöd för privat vård till omkring 11 600 och stöd betalades för omkring 14 000 barn.

Partiell och flexibel vårdpenning betalas till en förälder vars arbetstid är kortare än full arbetstid på grund av vården av barnet. Partiell vårdpenning är avsedd för föräldrar till små skolelever och flexibel vårdpenning för föräldrar till barn under tre år. År 2022 uppgick antalet mottagare av partiell vårdpenning till omkring 15 500. Stöd betalades för omkring 8 600 skolelever i slutet av året. Flexibel vårdpenning betalades till omkring 19 800 föräldrar under året. I slutet av året betalades flexibel vårdpenning för omkring 9 700 barn.

År 2023 uppgår vårdpenningen för stödet för hemvård av barn för ett barn under tre år till 377,68 euro per månad, för varje annat barn under tre år i familjen till 113,07 euro per månad och för varje barn över tre år men under skolåldern till 72,66 euro per månad. Det vårdtillägg som fastställs enligt familjens storlek och inkomster är högst 202,12 euro per månad.

Beloppet av vårdpenningen för stöd för privat vård år 2023 uppgår till 192,28 euro per månad för varje barn som är berättigat till stödet och det vårdtillägg som fastställs utifrån familjens

storlek och inkomster är högst 265,85 euro per månad⁷. Beloppet av flexibel vårdpenning är år 2023 beroende på föräldrarnas arbetstid 269,24 euro per månad eller 179,49 euro per månad och beloppet av partiell vårdpenning är 108,15 euro per månad.

På grund av den föreslagna frysningen av indexjusteringarna görs inga justeringar av stöden för barnvård åren 2024–2027. Tabellen nedan visar beloppet av vårdpenningen för stöd för hemvård av barn som betalas för ett barn under tre år, om den årliga justeringen enligt folkpensionsindex görs normalt och inverkan av frysningen av indexjusteringen (med en förmodan om att takregeln på 10,2 % tillämpas år 2027).

Vårdpenning för stöd för hemvård av barn som betalas för ett barn under tre år, €/mån.					
	2023	2024	2025	2026	2027
Höjd med FPL-index	377,68	398,81	406,76	413,67	422,04
Inverkan av indexfrysningen		-21,13	-29,08	-35,99	-42,86

För stöden för vård av barn är inverkan i euro störst för den vårdpenning för stöd för hemvård av barn vilken betalas för ett barn under tre år (högst knappt 43 euro per månad). Inverkan av frysningen av det inkomstrelaterade vårdtillägget till stöd för hemvård av barn är högst omkring 23 euro per månad. I en låginkomsttagarfamilj som får fullt vårdtillägg kan inverkan följaktligen vara omkring 66 euro per månad eller mer – beroende på antalet barn som är berättigade till vårdpenning i familjen och längden på förmånsperioden. Å andra sidan riktar sig höjningen av barnbidraget (26 €/mån.) för ett barn under tre år till mottagarna av stöd för hemvård av barn, vilket ska beaktas i samverkan av förmånsändringarna.

Stöd för hemvård av barn betalas i typfallet då en förälder sköter ett barn själv och på samma gång är på vårdledighet enligt arbetsavtalslagen (55/2001) (stöd kan också fås i en situation där barnet sköts av en annan person än barnets egen förälder). Med tanke på konsekvenserna av frysningarna är längden på perioden av stöd för hemvård av barn av betydelse. Största delen av familjerna får stöd för hemvård åtminstone i en tid efter en period av föräldradagpenning. Ungefär hälften av föräldrarna (mödrarna) sköter ett barn med stöd för hemvård av barn i knappt ett år, hälften längre än så⁸.

Inverkan av frysningen av justeringarna på beloppet av den flexibla vårdpenningen är högst omkring 20 till 30 euro per månad (beroende på förmånens nivå) och omkring 12 euro per månad för partiell vårdpenning. Mottagarna av flexibel vårdpenning och partiell vårdpenning är föräldrar i arbetslivet. Syftet med förmånen är att ersätta det lönebortfall som beror på en kortare arbetstid än heltidsarbete, vilken överenskommit med anledning av vården av barnet. På grund av frysningen av indexjusteringarna kompenserar förmånen inte med nuvarande belopp lönebortfallet och den kan i viss mån påverka föräldrarnas möjlighet och vilja att göra kortare arbetstid. Övergången till arbetsmarknaden för föräldrar som sköter barn hemma kan i viss mån

⁷ Vårdtillägget till stöd för privat vård höjdes med 100 euro från och med den 1 mars 2023.

⁸ Johanna Närvi, Anu Kinnunen, Johanna Lammi-Taskula, Anneli Miettinen & Miia Saarikallio-Torp. [Äitien kotihoidon tuen käytössä näkyvät niin työtilanne kuin hoivaihanteet - Perhevapaakyselyn 2022 tuloksia. Tutkimuksesta tiiviisti 7/2023.](#)

påverkas i en situation där de har behov av kortare arbetstid i stället för heltid på grund av vårdarrangemanget för barnet.⁹

Stöd för privat vård betalas direkt till tjänsteproducenten (ett privat daghem, en privat familjedagvårdare eller en skötare med ett arbetsförhållande). Inverkan av frysningen av justeringarna på beloppet av stöd för privat vård är högst omkring 52 euro per månad per barn som sköts (vårdpenning och fullt vårdtillägg). Även om förmånen betalas till tjänsteproducenten, torde inverkan av frysningen de facto rikta sig mot familjerna, eftersom den avgift som tas ut för privat småbarnspedagogik eller den andel av lönen som föräldrarna själva betalar till en skötare med ett arbetsförhållande sannolikt höjs. I praktiken innebär detta också att skillnaden mellan klientavgifterna i privat och offentlig småbarnspedagogik ökar ytterligare. Det är också möjligt att kommunen med ett eget beslut höjer det kommundillägg som kommunen betalar för stöd för privat vård och på så sätt kompenserar inverkan av frysningen av indexjusteringarna.

De uteblivna indexjusteringarna för såväl stöd för hemvård som för stöd för privat vård kan ha konsekvenser för efterfrågan på offentlig småbarnspedagogik. Familjerna kan i stället för en privat tjänst välja en kommunal tjänst för småbarnspedagogik. Det är också möjligt att barnets hemvårdstid förkortas i vissa familjer på grund av att den reella nivån på stödet för hemvård sjunker och att barnet flyttar till småbarnspedagogiken tidigare.

Mottagare av allmänt bostadsbidrag och bostadsbidrag för pensionstagare

Folkpensionsindex påverkar också grunderna för bestämmande av bostadsbidrag enligt lagen om allmänt bostadsbidrag och lagen om bostadsbidraget för pensionstagare. I fråga om allmänt bostadsbidrag påverkar folkpensionsindex beräkningsformeln för grundsjälvriskan och de godtagbara vatten- och uppvärmningskostnaderna. De maximiboendeutgifter som beaktas i bostadsbidraget justeras å sin tur enligt kalenderår på ett sätt som motsvarar levnadskostnadsindex. Beloppet av det allmänna bostadsbidraget är 80 procent av skillnaden mellan de godtagbara boendeutgifterna och grundsjälvriskan. Grundsjälvriskan är 42 procent av de inkomster som beaktas i bostadsbidraget, med avdrag för den inkomst som berättigar till bidrag till fullt belopp. Den inkomstgräns som berättigar till stöd till fullt belopp har jämkats med nivån på arbetsmarknadsstödet på så sätt att det inte finns någon grundsjälvrisk som är beroende av nivåerna på arbetsmarknadsstödet för ensamboende eller personer med en lägre inkomst än så. Uteblivna indexjusteringar höjer den inkomstgräns som berättigar till bidrag till fullt belopp och minskar beloppet av de boendeutgifter som beaktas, det vill säga att de följaktligen höjer självriskandelen för boendeutgifterna för mottagarna av bostadsbidrag jämfört med en situation där indexjustering enligt den permanenta lagstiftningen görs. Eftersom indexjusteringar inte görs i beräkningsformeln för grundsjälvriskandelen för det allmänna bostadsbidraget, stiger inte de avdrag som görs från inkomsterna, utan de stannar kvar på samma nivå. Med andra ord stiger inte det belopp som berättigar till bidrag till fullt belopp, utan det förblir oförändrat, om indexjusteringarna fryses. Följaktligen påverkar en större andel av inkomsterna för hushållet beloppet av det allmänna bostadsbidraget, det vill säga att den höjer hushållets grundsjälvrisk och minskar på så sätt beloppet av det allmänna bostadsbidraget. Folkpensionsindex påverkar också de godtagbara skötselutgifterna för hushåll som bor i en annan ägarbostad än en aktiebostad och också

⁹ Pekkarinen, T. & Tuomala J. [Joustavan hoitorahan työllisyysvaikutusten arviointi](#). Statsrådets publikationsserie för utrednings- och forskningsverksamhet 2019:46 Enligt undersökningen uppmuntrade den flexibla vårdpenningen lågutbildade mödrar och ensamförsörjare till deltidsarbete. Dessa grupper har ansetts befinna sig i särskild risk för att bli utestängda från arbetsmarknaden som en följd av hemvården av barn.

gränsen för de ränte- och dividendinkomster som beaktas. Räknat i euro är frysningen av indexjusteringarna för bostadsbidraget fallspecifika.¹⁰

I juni 2023 utbetalades allmänt bostadsbidrag till omkring 383 400 hushåll. Största delen, 73 procent, av de hushåll som fick bidrag utgjordes av ensamboende. Den näst vanligaste hushållstypen var ensamförsörjare, som utgjorde omkring 15 procent av de hushåll som fick bidrag¹¹.

I fråga om bostadsbidrag för pensionstagare är självriskandelen och inkomstgränserna för tilläggssjälvrisk för mottagare av bostadsbidrag bundna vid folkpensionsindex. Beloppet av bostadsbidraget för pensionstagare är 85 procent av de boendeutgifter som beaktas, med avdrag för grundsjälvrisk och den tilläggssjälvrisk som bestäms utifrån inkomsterna. Tilläggssjälvrisk är 41,3 procent av den andel av familjens inkomster vilken överskrider den inkomstgräns som bestäms enligt familjeförhållandena. Beloppet av grundsjälvrisk uppgår år 2023 till 681,39 euro per år, det vill säga omkring 56,78 euro månad. Uteblivna indexjusteringar av bostadsbidraget för pensionstagare innebär att beloppet av grundsjälvrisk och inkomstgränserna för tilläggssjälvrisk förblir oförändrade, det vill säga att självriskandelen av boendeutgifterna höjs jämfört med en indexjustering enligt den permanenta lagstiftningen. Därtill är den gräns för egendom som ska beaktas i bostadsbidraget, gränsen för ändring av inkomster som orsakar en justering av bostadsbidraget och beloppet av det lägsta bidrag som kan betalas ut bundna vid folkpensionsindex. Inverkan av frysningen av indexjusteringarna i euro på bostadsbidraget är fallspecifika.

År 2022 uppgick antalet personer som fick bostadsbidrag för pensionstagare till 207 000 personer. I fråga om mottagare av bostadsbidrag för pensionstagare ska det observeras att frysningen av indexjusteringarna inte gäller för pensioner eller vårdbidraget för pensionstagare, varför den sammanlagda inverkan i regel är lägre för dessa personer än för mottagare av allmänt bostadsbidrag.

Mottagare av studiestöd

Under läsåret 2022/2023 uppgick antalet mottagare av studiestöd till omkring 218 500, av vilka största delen var myndiga studeranden som bodde annanstans än hos sina föräldrar (omkring 162 600). Antalet personer under 18 år som bodde annanstans än hos sina föräldrar uppgick till omkring 5 400. Mottagarna av studiestöd som bodde hos sina föräldrar uppgick till omkring 31 800.

Beloppet av studiepenningen enligt lagen om studiestöd varierar. Beloppet av studiepenningen påverkas av studerandens ålder, läroanstalt, huruvida studeranden bor själv eller hos sina föräldrar och av huruvida studeranden är gift och om hen har barn. Den högsta studiepenningen, 279,38 euro per månad år 2023¹², fås av en studerande som fyllt 18 år och som bor för sig själv. För en 17 år gammal studerande som bor för sig själv och studerar i en annan läroanstalt än en högskola kan studiepenningen tillsammans med förhöjningen för mindre bemedlade för tillfället vara 227,14 euro per månad. För studeranden som fyllt 20 år och bor hos sina föräldrar kan studiepenningen för tillfället vara högst 204,42 euro per månad. För en studerande som försörjer

¹⁰ Därtill har ändringar i det allmänna bostadsbidraget föreslagits på hösten 2023 i regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om allmänt bostadsbidrag. I konsekvensbedömningen i denna proposition har inte de ändringar som föreslagits i ovan nämnda proposition beaktats.

¹¹ Statistik från slutet av år 2022. Källa: Kelasto.

¹² Från och med 1.8.2023

ett barn betalas en försörjarförhöjning för studiepenningen på 122,05 euro per månad år 2023. Läromaterialstillägget till studiepenningen är 52,24 euro per månad.

På grund av den föreslagna frysningen av indexjusteringarna görs inte justeringar av beloppet av studiestödet åren 2024–2027. Tabellen nedan visar beloppet av studiepenningen för en studerande som fyllt 18 år och som bor för sig själv, om den årliga justeringen enligt folkpensions-index görs normalt och inverkan av frysningen av indexjusteringen månatligen (med en förmodan om att takregeln på 10,2 % tillämpas år 2027).

Studiepenning för en person som bor för sig själv från och med den 1 augusti, en person som fyllt 18 år, €/mån.					
	2023	2024	2025	2026	2027
Höjd med FPL-index	279,38	295,01	300,89	306,00	312,19
Inverkan av indexfrysningen		-15,63	-21,51	-26,62	-31,70

Inverkan i euro av frysningen är störst för en studerande som fyllt 18 år och som bor för sig själv (högst omkring 32 euro per månad). På motsvarande sätt är inverkan för en studerande som är 17 år gammal och som bor för sig själv och studerar vid en annan läroanstalt än en högskola högst knappt 26 euro per månad och inverkan för studeranden som fyllt 20 år och bor hos sina föräldrar är högst 23 euro per månad.

Studiepenningen för en studerande som försörjer ett minderårigt barn uppgår från och med den 1 augusti 2023 till 401,43 euro per månad och andelen för försörjarförhöjningen av detta belopp är 122,05 euro. Från och med den 1 januari 2024 uppgår beloppet av försörjarförhöjningen till 111,63 euro per månad, då den tidsbestämda förhöjningen (10 euro/mån.) som baserar sig på lagen om studiestöd (1229/2022) avlägsnats. Regeringen har i sitt program reserverat ett anslag för att utveckla försörjarförhöjningen. Detta möjliggör en höjning av nivån på försörjarförhöjningen, vilken bidrar till att kompensera inverkan av frysningen av indexjusteringarna. Avsikten är att i den planerade regeringspropositionen om ändring av lagen om studiestöd föreslå en höjning av nivån på försörjarförhöjningen i samband med den kompletterande budgetförslaget för att stärka förutsättningarna för studier på heltid¹³.

Mottagare av mottagnings- och brukspenning

Den mottagningspenning som betalas utifrån lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel delas in i en grunddel och en kompletterande mottagningspenning. Mottagningspenningens grunddel är avsedd till exempel för kläder, ringa hälsovårdskostnader, biljetter för lokaltrafiken och telefoniavgifter och matkostnader, då flyktingförläggningen inte erbjuder måltider. Beloppet av mottagningspenningen påverkas av alla inkomster och tillgångar. Grunddelen för mottagningspenningen för en ensamboende och ensamförsörjare är 348,50 euro (102,15 euro i en flyktingförläggning som erbjuder måltidstjänster) år 2023. För övriga personer som fyllt 18 år är mottagningspenningen 294,42 euro (84,12 euro i en flyktingförläggning som erbjuder måltidstjänster). Mottagningspenningen för ett barn som bor med sin familj är 222,32 euro per barn (66,10 euro

¹³ I regeringens proposition om ändring av lagen om studiestöd bedöms samverkningarna av ändringarna.

i en flyktingförläggning som erbjuder måltidstjänster). Beloppet av brukspenningen för minderårig utan vårdnadshavare är 30,04 euro (under 16 år) och 54,08 euro (16–17 år gammal person).

Kompletterande mottagningspenning beviljas för ett särskilt behov som uppkommer på grund av en individuell situation för en person. Med den kompletterande mottagningspenningen är det inte möjligt att ersätta de kostnader som anses höra till grunddelen. Utöver mottagningspenningen har en person rätt att få inkvartering som beviljas som en mottagningstjänst, nödvändiga social- och hälsovårdstjänster och arbets- och studieverksamhet som anordnas av flyktingförläggningen. En person kan också anordna inkvartering på egen hand i privat inkvartering. Flyktingförläggningen ersätter inte kostnader som uppkommer av privat inkvartering.

I mottagningssystemet finns det för tillfället omkring 45 000 inskrivna klienter, av vilka omkring 39 000 är personer i behov av tillfälligt skydd och omkring 6 000 är personer som ansökt om internationellt skydd. Av alla klienter är omkring 11 000 minderåriga. En person som beviljats tillfälligt skydd har rätt att göra en ansökan om anteckning av hemkommun och övergå från mottagningstjänsterna till kommunens och välfärdsområdets tjänster och den boendebaserade sociala tryggheten i Finland då personen vistats i Finland i minst ett år. För tillfället finns det i mottagningssystemet sammanlagt omkring 22 000 personer som beviljats tillfälligt skydd med rätt att ansöka om en hemkommun.

Antalet personer som ansöker om internationellt skydd varierar årligen. År 2022 inlämnades 5 827 ansökningar om internationellt skydd (exklusive ansökningarna om tillfälligt skydd av personer som flytt kriget från Ukraina), år 2021 inlämnades 2 545 ansökningar och år 2020 sammanlagt 3 209 ansökningar.

På grund av den föreslagna frysningen av indexjusteringarna görs inga justeringar av beloppen på mottagningspenningen och brukspenningen åren 2024–2027. Tabellen nedan visar beloppet av mottagningspenningen för en ensamboende och en ensamförsörjare (inga erbjudna måltider), om den årliga justeringen enligt folkpensionsindex görs normalt och inverkan av frysningen av indexjusteringarna månatligen (med en förmodan om att takregeln på 10,2 % tillämpas år 2027).¹⁴

Mottagningspenning, ensamboende och ensamförsörjare, inga måltider €/mån.					
	2023	2024	2025	2026	2027
Höjd med FPL-index	348,50	368,00	375,34	381,71	389,43
Inverkan av indexfrysningen		-19,50	-26,84	33,21	-39,54

Räknat i euro är inverkan av uteblivna indexjusteringar störst för beloppet av mottagningspenningen för ensamboende och ensamförsörjare (inga erbjudna måltider), högst omkring 40 euro per månad (för en person som bor i en enhet som erbjuder måltidstjänster är inverkan högst omkring 12 euro per månad). För övriga myndiga mottagare av mottagningspenning (inga erbjudna måltider) är inverkan högst omkring 33 euro per månad. Inverkan för brukspenningen

¹⁴ Regeringsprogrammet innehåller utöver inskrivningen om frysning av indexjusteringar en inskrivning om minskning av den mottagningspenning och brukspenning som beviljas som en mottagningstjänst. Regeringsprogrammet omfattar ett mål om att minska mottagnings- och brukspenningen till det minimi som grundlagen och mottagningsdirektivet tillåter.

för minderåriga utan vårdnadshavare är några euro per månad. Enligt förslaget gäller frysningen inte den kompletterande mottagningspenning som beviljas enligt behov.

Mottagningspenningen är en förmån som beviljas i sista hand till personer som ansöker om internationellt skydd, får tillfälligt skydd eller som är offer för människohandel och inte har någon hemkommun. Dessa personer har inte rätt att få andra socialförmåner som beviljas av FPA eller utkomststöd. Frysningen av indexjusteringarna försvagar beloppet av mottagningspenningen i förhållande till utkomststödet. Det ekonomiska stöd som betalas till personer som söker internationellt skydd eller som beviljats tillfälligt skydd differentierades från det allmänna utkomststödet år 2011 i samband med den nuvarande mottagningslagen (746/2011). Vid den tidpunkten fastställdes storleken på mottagningspenningen till 70 procent av grunddelen för utkomststöd. Vid den tidpunkten motiverades den lägre nivån med att mottagarna av mottagningspenning får en del av mottagningstjänsterna i form av nyttigheter.

Mottagare av barnbidrag

Höjningen av nivån på ensamförsörjartillägget till barnbidrag, syskonförhöjningarna för det fjärde och de därpå följande barnen och förhöjningsdelen för barn under tre år enligt förslaget påverkar barnbidragen enligt följande:

Barnbidrag år 2023 och 2024, barn som är 3 år gamla och äldre, €/mån.

	2023	2024	Förändrings
För det första barnet	94,88	94,88	0
För det andra barnet	104,84	104,84	0
För det tredje barnet	133,79	133,79	0
För det fjärde barnet	163,24	173,24	10
För det femte barnet och varje barn efter det	182,69	192,69	10
Ensamförsörjartillägg/barn	68,30	73,30	5

Barnbidrag år 2023 och 2024, barn under 3 år, €/mån.

	2023	2024	Förändrings
För det första barnet	94,88	120,88	26
För det andra barnet	104,84	130,84	26
För det tredje barnet	133,79	159,79	26
För det fjärde barnet	163,24	199,24	36
För det femte barnet och varje barn efter det	182,69	218,69	36
Ensamförsörjartillägg/barn	68,30	73,30	5

Höjningen av nivån på barnbidraget riktar sig inte mot alla mottagare; till exempel en familj med två vuxna och två barn över tre år får inte höjt barnbidrag. Förhöjningen påverkar inte de tillgängliga inkomsterna för familjer som får utkomststöd, eftersom barnbidrag beaktas som inkomst i beräkningen av utkomststöd.

De föreslagna ändringarnas konsekvenser för exempelhushåll

I samband med frysningen av indexhöjningarna ska man beakta i synnerhet de kumulerande konsekvenserna av avgörandena. När frysningarna av indexjusteringarna upprepas årligen kumuleras konsekvenserna tidsmässigt. Följaktligen berör ändringen – en nedgång i den reella

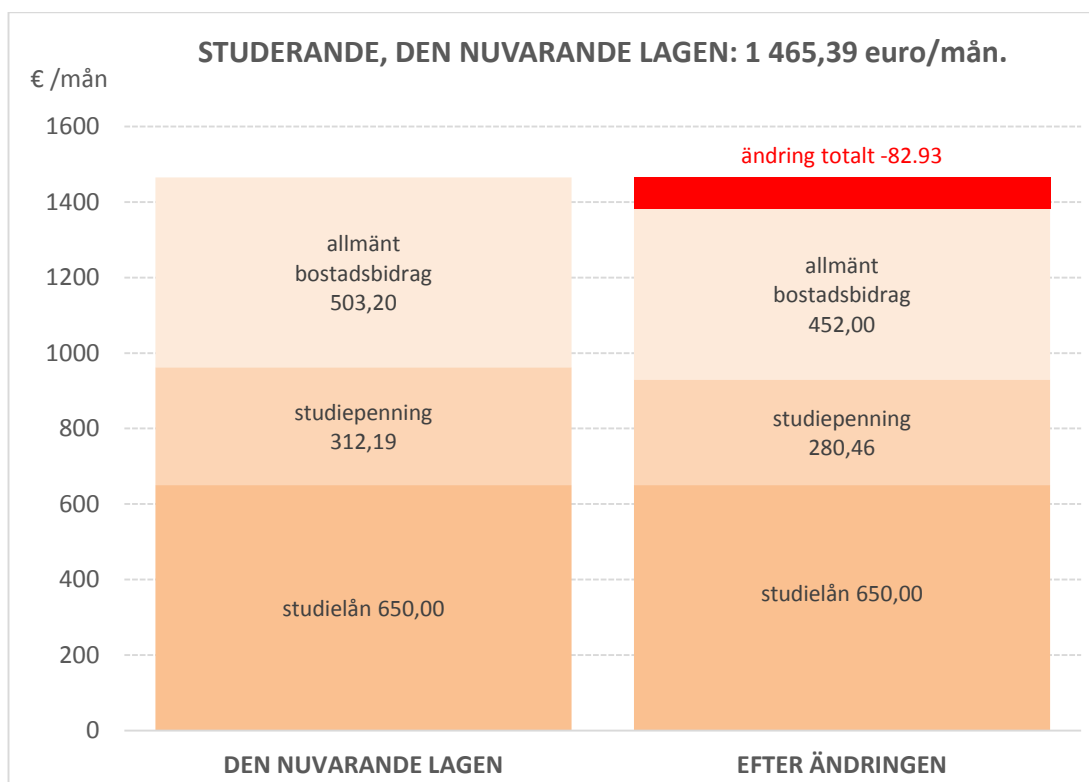
nivån på förmånen – i högre grad de som får förmånen under en lång tid. Om en person eller ett hushåll får flera förmåner som omfattas av frysningen, upprepas därtill konsekvensen. FPA har bedömt att av de hushåll som omfattas av den föreslagna ändringen får omkring 63 procent enbart en förmån som omfattas av frysningen, medan omkring 31 procent får två sådana förmåner. För mottagare av två eller flera förmåner upprepas konsekvensen av att indexjusteringar inte görs redan under ett år, eftersom ändringen samtidigt riktar sig mot flera förmåner. Å andra sidan påverkar uteblivna indexjusteringar inte nödvändigtvis de tillgängliga inkomsterna för en person eller ett hushåll, eftersom utkomststödets andel av inkomsterna ökar på grund av frysningen av indexjusteringarna.

Det är möjligt att bedöma propositionens övergripande konsekvenser med exempelfamiljer eller -hushåll. Familjernas inkomstbildning har jämförts med en situation där förmånerna och penningbeloppen är föremål för normala årliga indexhöjningar jämfört med en situation där de förmåner och penningbelopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex fryses (högst 10,2 procent) och höjningar enligt förslaget görs för barnbidragen. Beloppen i euro är i 2027 års nivå. Som exempelfamiljer används de följande:

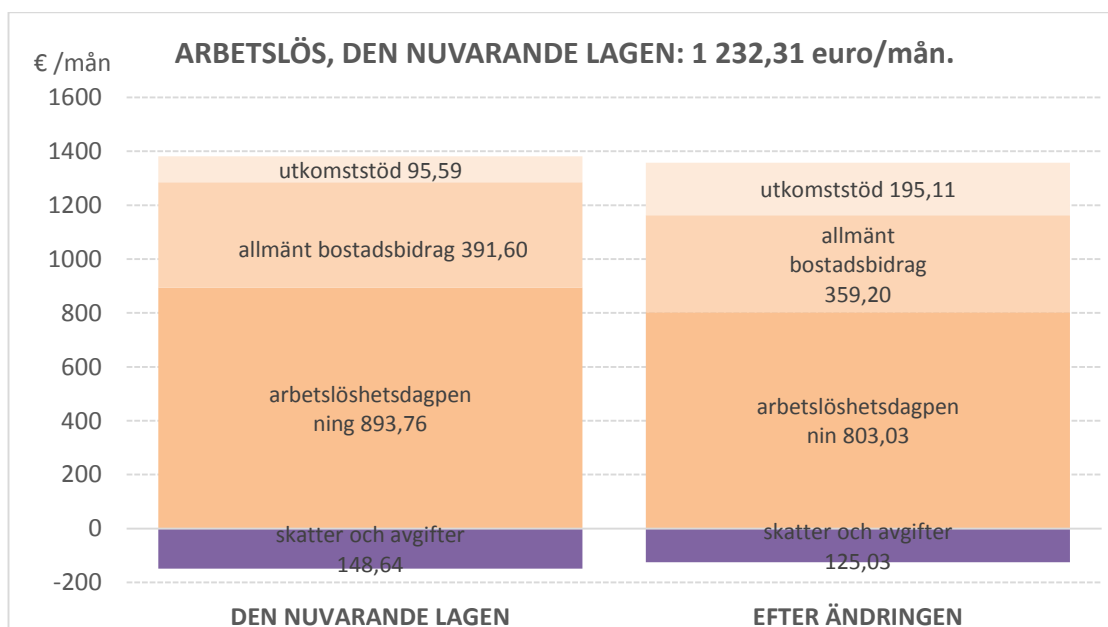
- en studerande som bor ensam, med studiepenning och studielån som huvudsakliga inkomster, bor i Vanda (kommungrupp 2), hyra och vattenavgift på 736 euro per månad
- en ensamboende arbetslös med arbetsmarknadsstöd som huvudsaklig inkomst, bor i Joensuu (kommungrupp 3), hyra och vattenavgift på 612 euro per månad
- en familj med en förälder och två barn (ett barn under 3 år och en 3–6-åring), den huvudsakliga inkomsten är inkomstrelaterad dagpenning, familjen bor i Vanda (kommungrupp 2), hyra och vattenavgift på 1 145 euro per månad¹⁵
- en familj med en förälder och två barn (bägge är 7–9-åringar), inkomstrelaterad dagpenning som huvudsaklig inkomst, familjen bor i Vanda (kommungrupp 2), hyra och vattenavgift på 1 145 euro per månad¹⁶
- en familj med två föräldrar och två barn (ett barn under 3 år och en 3–6-åring), föräldradagpenningens minimibelopp som inkomst för den ena föräldern och grunddagpenning för den andra, familjen bor i Vanda (kommungrupp 2), hyra och vattenavgift på 1 265 euro per månad
- en ensamboende mottagare av sjukdagpenning, sjukdagpenningens minimibelopp som inkomst, bor i Vanda (kommungrupp 2), hyra och vattenavgift på 736 euro per månad
- en ensamboende pensionär, folk- och garantipension som inkomst, bor i Vanda (kommungrupp 2), hyra och vattenavgift på 736 euro per månad

¹⁵ I den nuvarande situationen har beloppet av ensamförsörjartillägget till barnbidraget beaktats enligt den permanenta lagstiftningen (inte enligt det tillfälliga höjda beloppet som gäller fram till den 31 december 2023).

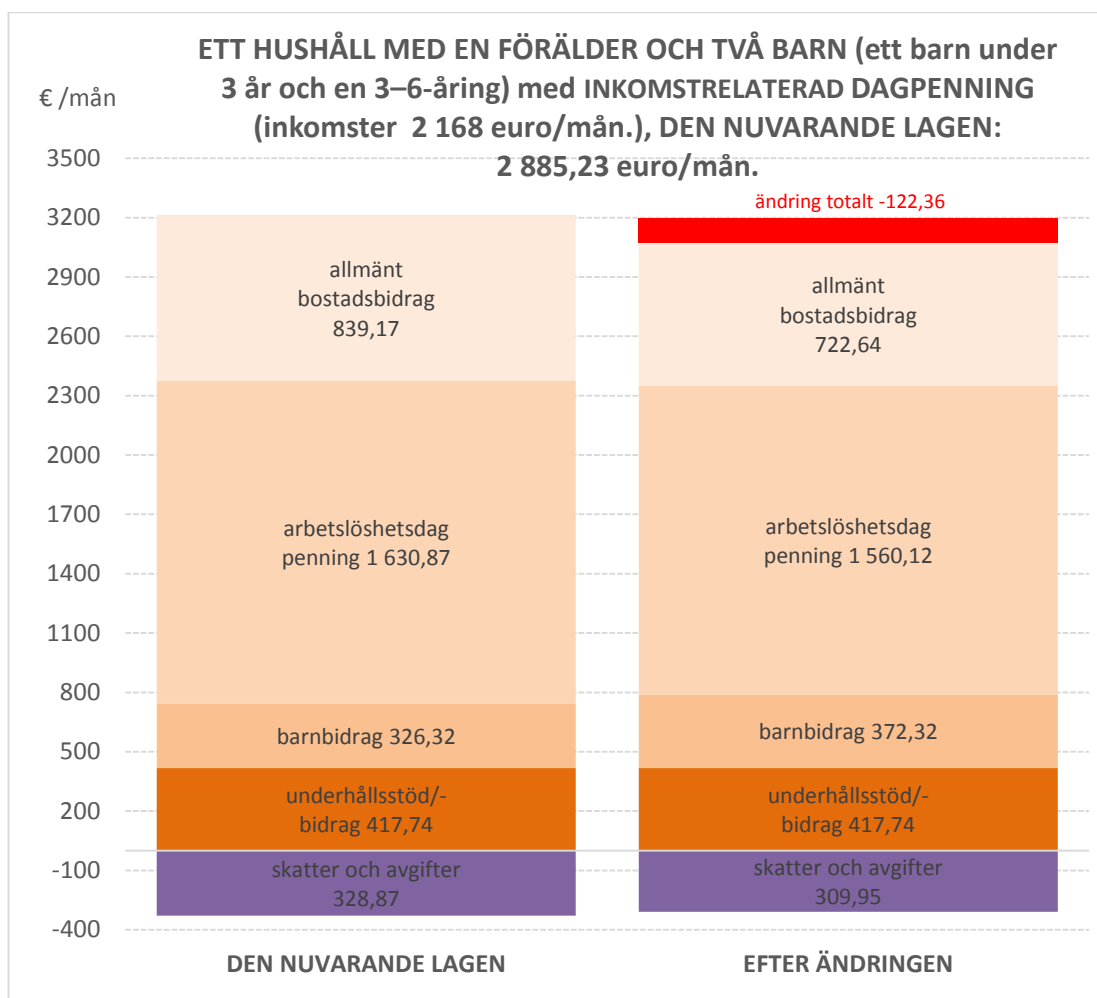
¹⁶ I den nuvarande situationen har beloppet av ensamförsörjartillägget till barnbidraget beaktats enligt den permanenta lagstiftningen (inte enligt det tillfälliga höjda beloppet som gäller fram till den 31 december 2023).

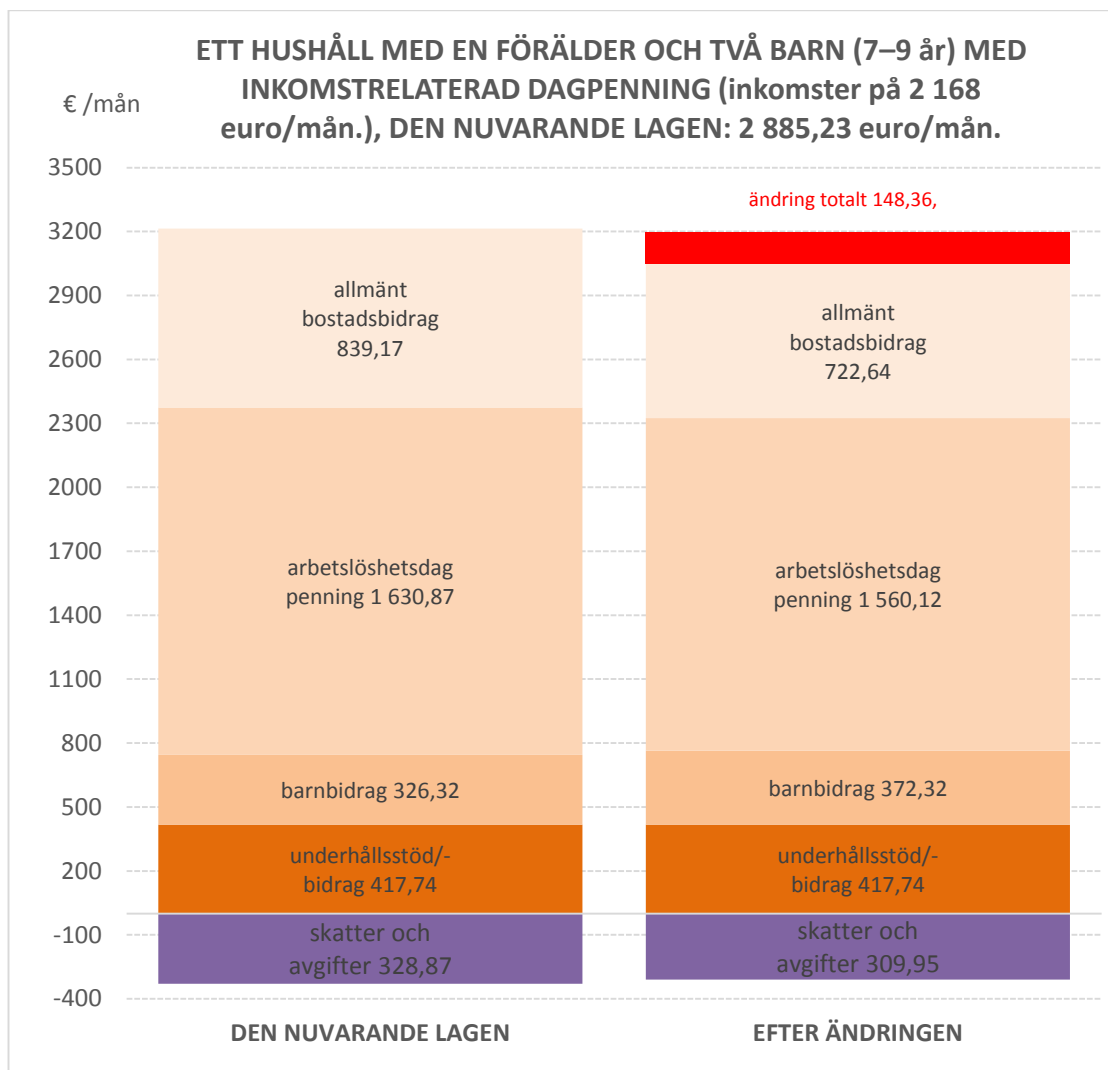
Figur 1: Studerande (inkomsterna sjunker 82,93 euro/mån.)

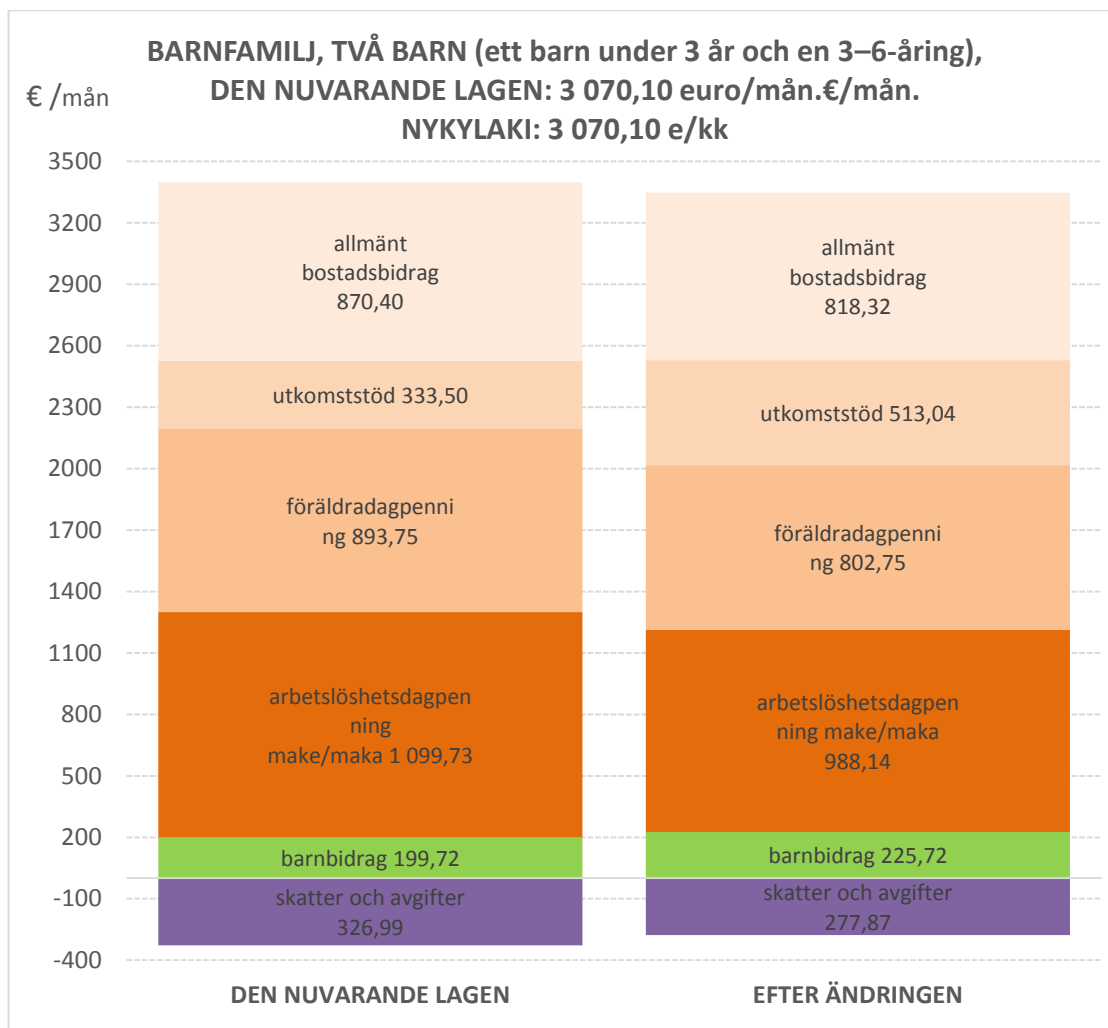
Figur 2: Arbetslös som får arbetsmarknadsstöd (inkomsterna ändras inte)

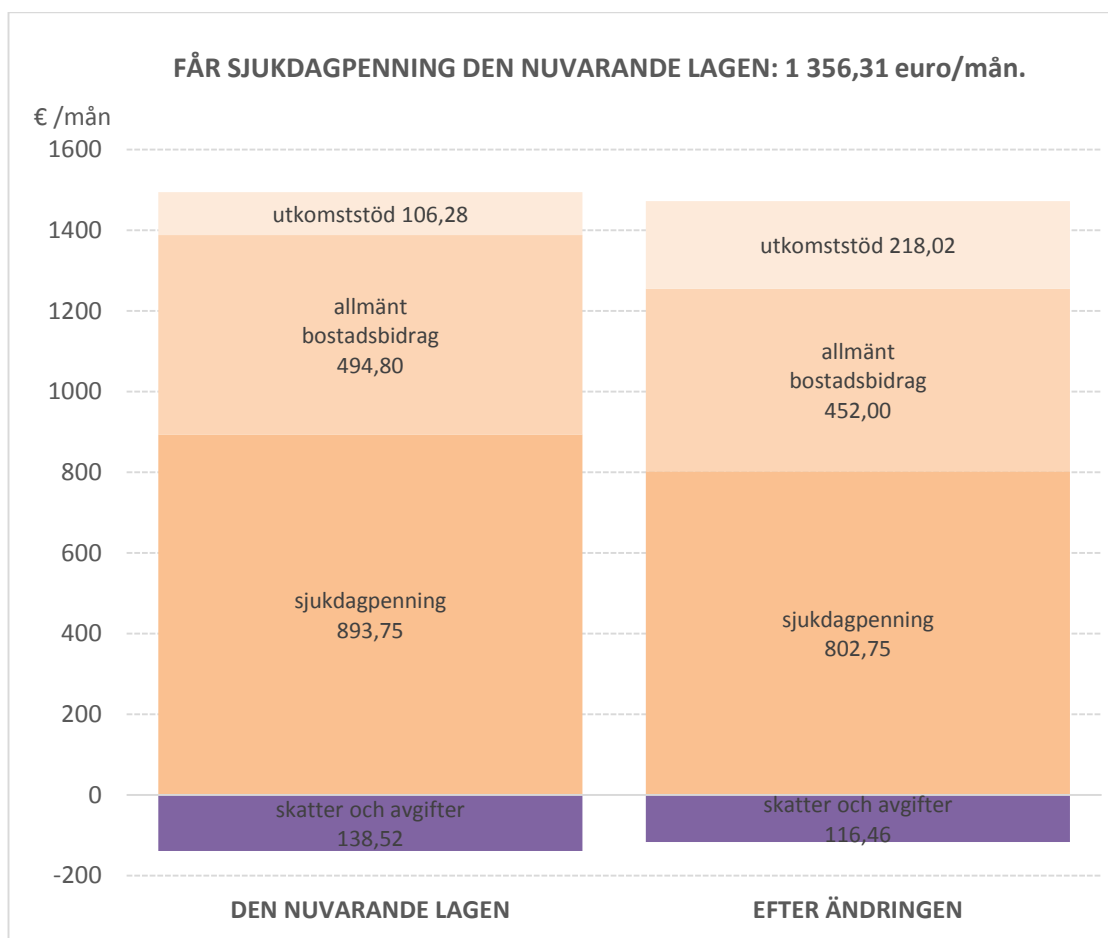
Figur 3: En förälder med inkomstrelaterad dagpenning och ett barn under 3 år och ett barn i åldern 3–6 år (inkomsterna sjunker med 122,36 euro/mån.)

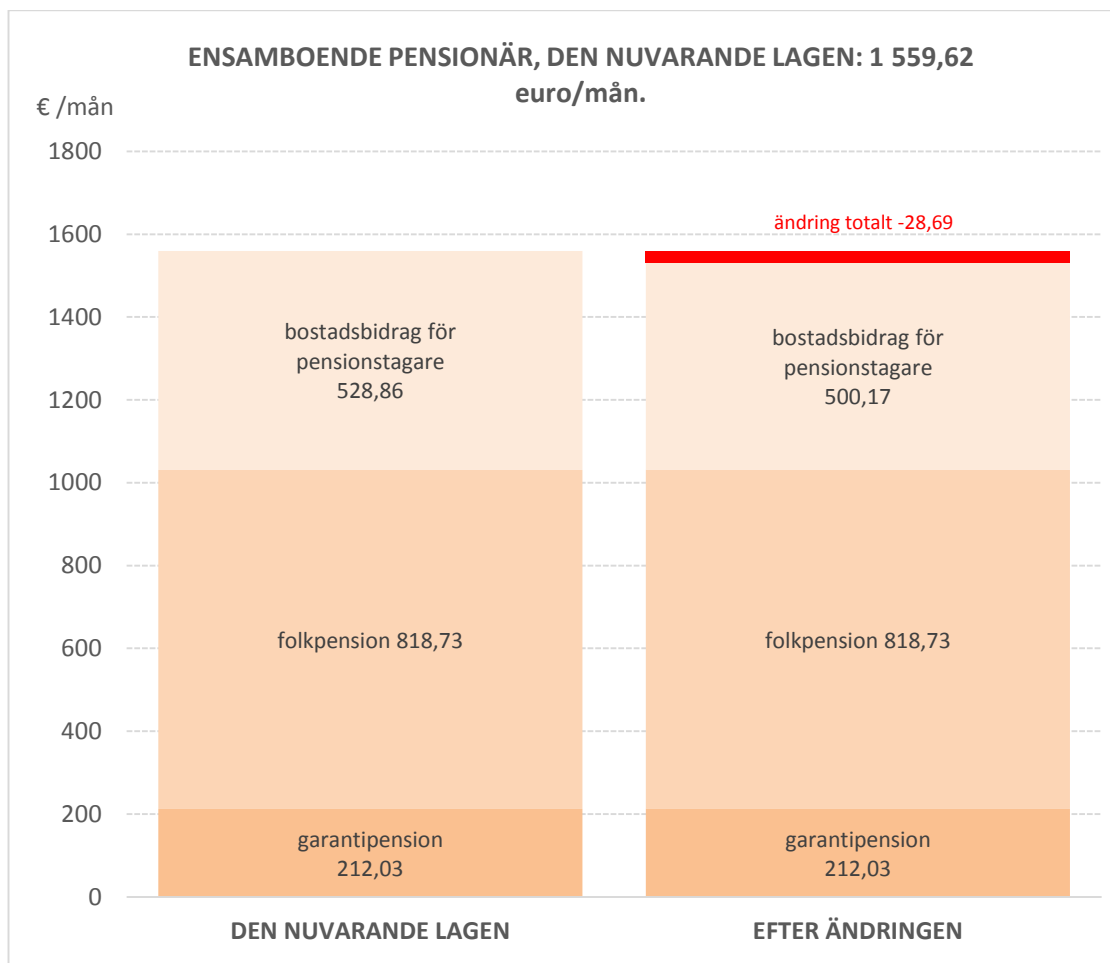
Figur 4: En förälder med inkomstrelaterad dagpenning och barn i åldern 7-9 år (inkomsterna sjunker med 148,36 euro/mån.)

Figur 5: En barnfamilj och ett barn under 3 år och ett 3–6 år gammalt barn (inkomsterna ändras inte)

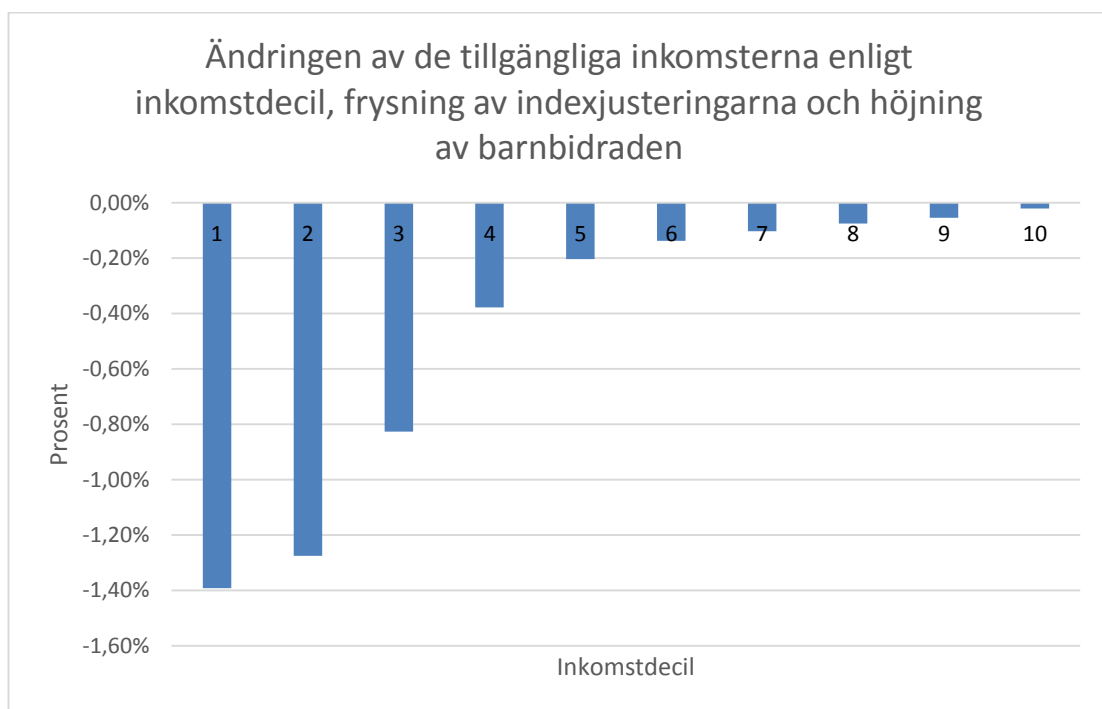
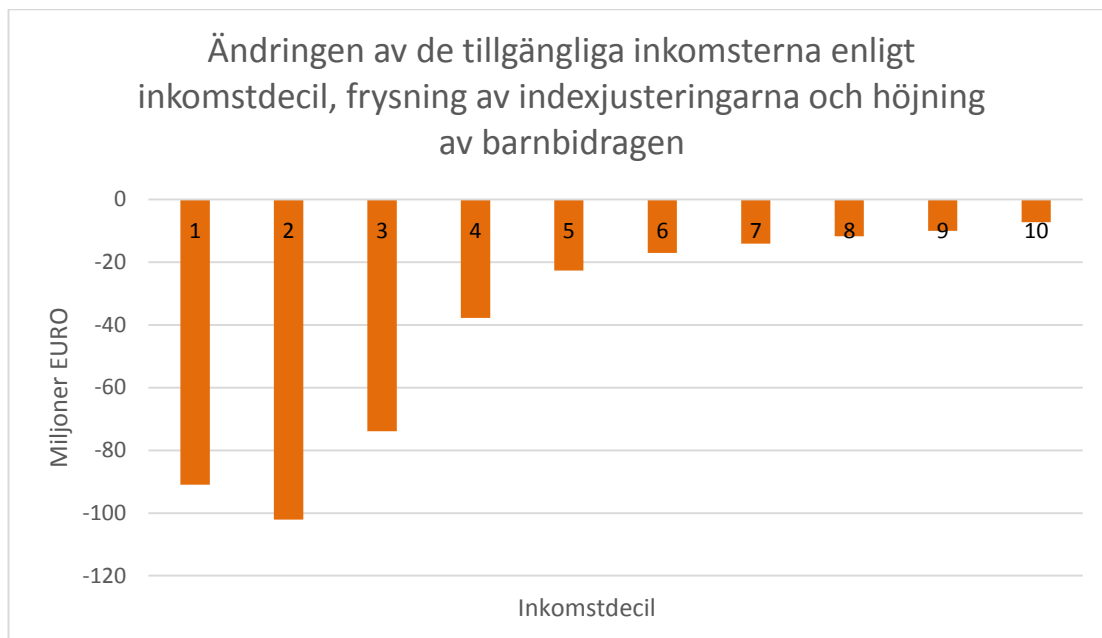

Figur 6: En person med sjukdagpenning (inkomsterna ändras inte)

Figur 7: Ensamboende pensionär (inkomsterna sjunker med 28,69 euro/mån.)

Konsekvenserna för inkomstfördelningen av de föreslagna ändringarna

Konsekvenserna av ändringarna riktar sig mest mot de lägsta inkomstdecilerna. Konsekvenserna för den näst lägst inkomstdecilen är en aning större än den lägsta.

Tabell 1: Bedömning av konsekvenserna för låginkomstgraden Källa: FPA/SISU-mikrosimuleringsmodellen

INDIKATORFÖRÄNDRING	FÖRÄNDRING	FÖRÄNDRING, %
Ginikoefficient	0,19	
Antal låginkomsttagare, 60 %	41 603	5,2 %
Antal låginkomsttagare, 50 %	18 161	5,1 %
Antal låginkomsttagare, 40 %	6 910	5,5 %
Antal låginkomsttagare under 18 år, 60 %	3 942	2,8 %
Antal låginkomsttagare under 18 år, 50 %	1 060	1,9 %
Antal låginkomsttagare under 18 år, 40 %	374	1,9 %

Tabell 1 visar en bedömning av konsekvenserna för inkomstfördelningen av denna proposition med olika mätare. Låga inkomster är ett relativt begrepp och dess gräns är i enlighet med Eurostats definition 60 % av medianinkomsten, vilket innebär cirka 1 350 euro per månad för ett hushåll med en person år 2021. Det uppskattas att antalet låginkomsttagare ökar med omkring 41 600 personer med anledning av denna proposition.

I hushållen med låga inkomster fanns det 121 800 barn år 2021, vilket var 11,9 % av alla personer under 18 år. Det uppskattas att detta antal barn ökar med omkring 3 900. Förslaget ökar med andra ord hushållen med låga inkomster, såväl i barnfamiljerna som i hela befolkningen. Konsekvensen för barnfamiljer är dock proportionellt sett mindre än för den övriga befolkningen.

4.2.1.3 Konsekvenser för sysselsättningen

Uteblivna indexjusteringar höjer sysselsättningsgraden med 22 700 sysselsatta enligt finansministeriets uppskattning. Konsekvenserna beror dock på bland annat samverkningarna av de reformer som riktar sig mot inkomstöverföringar och frysningen av indexjusteringarna (i denna proposition har enbart denna propositions konsekvenser bedömts). Eftersom frysningens konsekvens baserar sig på den prognostiserade ändringen av konsumentpriserna, ingår också den osäkerhet som är förknippad med prognoser i uppskattningarna.

Förändringen av konsumentpriserna kan fram till år 2027 vara mindre än det tal på 10,2 procent som använts i propositionen. Följaktligen kan användningen av en ändring av konsumentpriserna på 10,2 procent i uppskattningen i viss mån överskatta de sysselsättningskonsekvenser som härletts ur förändringarna i sysselsättningskattegraderna.

Bedömningen av sysselsättningskonsekvenserna baserar sig på en simulering av förändringarna i sysselsättningskattegraderna för personerna. Med sysselsättningskattegrad avses den andel av löneinkomsterna som går till förvärvsinkomstskatter, försäkringspremier av skattekaraktär och inkomstöverföringar av löneinkomsterna då en arbetslös person sysselsätts. Eftersom de

arbetslösa personernas löneinkomster inte syns, har dessa sysselsättningslöner beaktats med en linjär regressionsmodell¹⁷.

4.2.2 Konsekvenser för myndigheter

Det uppskattas att de föreslagna ändringarna ökar FPA:s arbetsbörda i liten utsträckning. Extra arbete orsakas för FPA:s kommunikation och kundbetjäning, då det bedöms att frysningen av indexjusteringarna ökar kontakterna en aning till kundbetjäningen. Frysningarna av indexjusteringarna för avgörandeverksamheten och datasystemen orsakar inte avsevärt extra arbete.

Barnbidrag till barn under 3 år vore en ny del av barnbidraget och genomförandet av den förutsätter ändringar i FPA:s system. Därför är det inte möjligt att genomföra höjningen av barnbidraget till barn under tre år från och med ingången av år 2024, utan först från och med den 1 april 2024.

Inverkan av indexjusteringarna på arbetslöshetskassornas verksamhet är relativt liten. Med tanke på genomförandet förutsätter frysningen av indexhöjningen småskaliga ändringar i arbetslöshetskassornas datasystem. Därtill ökar den i viss mån behovet av information och annan rådgivning och den kan också ha konsekvenser för uppdateringen av arbetslöshetskassornas kommunikationsmaterial.

4.2.3 Andra samhällseliga konsekvenser

4.2.3.1 Konsekvenser för de grundläggande fri- och rättigheterna och mänskliga rättigheterna

Propositionen har konsekvenser för tillgodoseendet av de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter som tryggats i människorättskonventionerna och för tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna enligt 19 § 1–3 mom. i grundlagen.

I propositionen föreslås inte någon ändring av grunderna för bestämmande av förmåner eller rätten att få en förmån. Basutkomsttryggheten är fortfarande tryggad i situationer enligt 19 § 2 mom. i grundlagen. Inga ändringar framställs heller för det utkomststöd som tryggar rätten till oundgänglig försörjning enligt 19 § 1 mom. i grundlagen. Däremot handlar det om en sänkning av den reella nivån på förmåner som tryggar den grundläggande utkomsten, vilken föranleds av att de årliga indexjusteringarna inte görs.

Konsekvenserna gäller för de personer och hushåll som får de förmåner som är bundna vid folkpensionsindex eller levnadskostnadsindex och i förslaget är föremål för frysning. Den reella nivån på de förmåner som dessa personer och hushåll får sjunker. Så som beskrivits ovan i punkt 4.2.1.2 Konsekvenser för hushållens ekonomiska ställning i propositionen, varierar propositionens faktiska konsekvenser för förmånstagaren beroende på situationen. Ju längre förmånen fås, desto större är inverkan av frysningen av indexjusteringarna. Därtill kumuleras inverkan av frysningen om en person eller ett hushåll till vilket personen hör får flera förmåner som omfattas av frysningen. Det bedöms att propositionen ökar användningen av utkomststöd. De tillgängliga inkomsterna för personerna och hushållen med de allra lägsta inkomsterna sjunker inte nödvändigtvis, eftersom utkomststödet kompenserar bortfallet av övriga förmåner.

¹⁷ Metoden har beskrivits närmare bland annat i: Kärkkäinen, O., & Tervola, J. (2018). Talouspolitiikan vaikutukset tuloeroihin ja työllisyyteen 2015–2018.

De föreslagna höjningarna av barnbidraget kompenserar delvis sänkningen av den reella nivån på de primära förmånerna, vilken orsakas av att indexjusteringar inte görs. Höjningarna av barnbidraget riktar sig till de familjer som i ljuset av studier i genomsnitt oftare än andra är föremål en risk för fattigdom, det vill säga familjer med en förälder, familjer med flera barn och familjer med små barn.

4.2.3.2 Konsekvenser för jämställdheten

I mottagarna av grunddagpenning och arbetsmarknadsstöd finns det lite fler män än kvinnor (till exempel är omkring 52 procent av mottagarna av arbetsmarknadsstöd män och omkring 48 procent kvinnor). Å andra sidan har barnförhöjningarna för utkomstskyddet för arbetslösa betalats i större utsträckning till kvinnor än till män (år 2022 betalades 58 procent av alla barnförhöjningar till kvinnor och 42 procent till män), vilket tyder på att modern oftare får en arbetslöshetsförmån än fadern i barnfamiljer.

Föräldradagpenningens minimibelopp betalas klart oftare till kvinnor än till män. År 2022 var 84 procent av mottagarna av föräldradagpenningens minimibelopp kvinnor, medan 14 procent var män. Därtill ska det beaktas att kvinnornas perioder med föräldradagpenning i genomsnitt är längre, med andra ord betalas förmånen till dem längre än till män. Också bland mottagarna av sjukdagpenningens minimibelopp har det funnits mer kvinnor än män, men skillnaden är inte så betydande (kvinnor 55 procent och män 45 procent).

Av stöden för barnvård betalas stöd för hemvård av barn, flexibel vårdpenning och partiell vårdpenning oftare till kvinnor än till män. Kvinnornas andel av mottagarna är omkring 90 procent för alla dessa förmåner. Med beaktande av att också föräldradagpenningens minimibelopp betalas oftare till kvinnor, riktar sig de uteblivna indexjusteringarna mer till kvinnor än till män i småbarnsfamiljer. Å andra sidan betalas barnbidrag oftare till mödrar än till fäder i familjerna och mottagarna av ensamförsörjartillägget till barnbidrag är i huvudsak kvinnor. Följaktligen kan de föreslagna höjningarna av barnbidraget anses rikta sig oftare till kvinnor. Höjningarna av barnbidraget kompenserar i viss mån nedgången i den reella nivån på övriga förmåner med anledning av frysningen av indexjusteringarna för dem som har barn under tre år, fler än fyra barn eller för dem som beviljats ensamförsörjartillägg för barnbidraget. Å andra sidan ska det också anmärkas att barnbidraget är avsett att täcka de utgifter som orsakas av underhållet av barn, inte för föräldrarnas egen försörjning.

Också bland mottagarna av studiestöd är kvinnornas andel större (omkring 57 procent av mottagarna). Likaså betalas allmänt bostadsbidrag och bostadsbidrag för pensionstagare oftare till kvinnor än till män. Därtill är mottagande av allmänt bostadsbidrag ofta förenat med övriga ovan nämnda förmåner. Till exempel är en klar majoritet av de studeranden som får bostadsbidrag kvinnor. Av de mottagare av bostadsbidrag som är i arbetslivet är största delen kvinnor, vilket torde bero på att deltidsarbete är allmänt uttryckligen bland kvinnor och att lågavlönade branscher ofta är kvinnodominerade. Å andra sidan är majoriteten av de arbetslösa som får bostadsbidrag män.

4.2.3.3 Konsekvenser för barn

Den föreslagna höjningen av barnbidraget för barn under tre år och höjningen av barnbidrag i familjer med flera barn förbättrar i princip den ekonomiska situationen för barnfamiljer som är berättigade till höjningarna. Å andra sidan sänker förslaget om frysning av indexhöjningarna i propositionen den reella nivån på förmånerna, vilket har konsekvenser för barnfamiljer där föräldrarna får förmåner som hör till den föreslagna frysningen. En sådan situation föreligger till exempel då en förälder är arbetslös och får en arbetslöshetsförmån, är på föräldraledighet eller

vårdledighet och får föräldradagpenningens minimibelopp eller stöd för hemvård av barn eller sjukdagpenningens minimibelopp. Det ska också observeras att höjningarna av barnbidraget inte riktar sig till alla barnfamiljer som får förmåner som omfattas av frysning och att beloppet av höjningen inte nödvändigtvis motsvarar det bortfall som orsakas av att indexhöjningarna inte görs. Om en familj har två föräldrar och till exempel två barn, som både fyllt tre år, riktar sig de föreslagna höjningarna av barnbidraget inte mot dem. Också ställningen för en familj med en förälder där barnen är tre år gamla eller äldre kan försvagas¹⁸.

Barnbidrag betalas för alla barn under 17 år och den är inte en inkomstrelaterad förmån. De föreslagna ändringarna av bidraget gynnar mest de familjer och de barn som bor i dessa i de fall då barnet är under tre år gammalt och då föräldrarna inte får förmåner som omfattas av den föreslagna frysningen av indexjusteringarna. I dessa familjer stiger nivån på barnbidraget med 26 euro per månad per barn. I familjer med fyra eller fler barn, där de yngsta barnen är under tre år, stiger beloppet av barnbidraget för de yngsta barnen med 36 euro per månad per barn.

I familjer med låga inkomster ökar de uteblivna indexjusteringarna behovet av utkomststöd. De tillgängliga inkomsterna för en familj med låga inkomster sjunker inte nödvändigtvis i så fall, men utkomststödet andel av inkomsterna blir större. I familjer som får utkomststöd beaktas barnbidraget som inkomst, varför familjerna med barn som får utkomststöd inte drar nytta av höjningarna av barnbidragen. Å andra sidan uppkommer inte rätt till utkomststöd i alla situationer beroende på familjens inkomster och storlek, utan de tillgängliga inkomsterna för en familj sjunker (se exempelfamiljerna ovan).

Enligt FPA:s uppskattning ökar propositionen antalet barn som bor i familjer med låga inkomster med 2,8 procent¹⁹. Sysselsättningskonsekvenserna har inte beaktas i uppskattningen.

För tillfället berör fattigdomen i barnfamiljer omkring 10 procent av barnen. I synnerhet familjer med små barn, familjer med många barn och hushåll med en vuxen befinner sig riskzonen för fattigdom.²⁰ De olika mätarna för fattigdom i barnfamiljer har ofta en koppling till undersysselsättning hos föräldrarna.

Genom att stöda föräldrarnas sysselsättning är det möjligt att minska fattigdomen i barnfamiljer. Höjning av sysselsättningsgraden är ett av de centrala målen i regeringsprogrammet. Likaså innehåller regeringsprogrammet inskrivningar bland annat om utveckling av tjänster som främjar samordnande av arbete och familj på så sätt att hindren för sysselsättning för föräldrarna i barnfamiljer undanröjs, familjetjänsterna med låg tröskel utvecklas, familjecentermodellen utnyttjas, det tidiga stödet och det multiprofessionella barnfamiljsarbetet ökas och en servicestruktur med betoning på öppenvårdstjänster i barnskyddet främjas.

4.2.3.4 Konsekvenser för personer med funktionsnedsättning

De förslag som ingår i propositionen påverkar utkomsten för personer med funktionsnedsättning, eftersom de får förmåner som omfattas av frysningen av indexjusteringarna. Olika funktionsnedsättningar och sjukdomar påverkar funktionsmöjligheterna på olika sätt och personer

¹⁸ Situationen för familjer med en förälder påverkas också av eventuellt underhållsstöd och underhållsbidrag, som också i fortsättningen höjs enligt den gällande lagstiftningen.

¹⁹ Gränsen för låga inkomster är 60 % av medianinkomsterna.

²⁰ Se Självständighetsjubileets barnstiftelse (ITLA): [Fattigdomen i barnfamiljer som data](#).

med funktionsnedsättning är i fråga om möjligheterna till försörjning en heterogen grupp. Personer med funktionsnedsättning i arbetsför ålder²¹ får sällan löneinkomster, eftersom det uppskattas att under en femtedel av dem är i avlönat arbete. Inkomsterna för personer med funktionsnedsättning baserar sig på inkomstöverföringar i högre grad än hos den övriga befolkningen. I stället för löneinkomster utgörs de viktigaste inkomstkällorna av pensionsinkomster och handikappförmåner.²² Den föreslagna frysningen av indexjusteringarna gäller inte för dessa förmåner – liksom inte heller för utkomststöd. Å andra sidan får personer med funktionsnedsättning – liksom också en del av de långtidssjuka – samtidigt flera olika förmåner, såsom stöd för boend²³, sjukdagpenningens eller rehabiliteringspenningens minimibelopp, varvid den föreslagna frysningen av indexjusteringarna har en negativ inverkan på deras försörjning. Personer med funktionsnedsättning får i regel förmåner under en lång tid, varför konsekvenserna kumuleras tidsmässigt. Därtill berörs i synnerhet unga av frysningen av indexjusteringarna av minimibeloppet av rehabiliteringspenningen för unga och rehabiliteringspenningen för yrkesinriktad rehabilitering. Målet med förmånerna har varit att uppmuntra unga med partiell arbetsförmåga och vuxna med partiell arbetsförmåga utan förankring i arbetslivet att söka sig till yrkesinriktad rehabilitering i stället för invalidpension och på så sätt förbättra förutsättningarna för sysselsättning.

5 Alternativa handlingsvägar

Regeringsprogrammet har som mål att balansera den offentliga ekonomin och i anknytning till detta har flera åtgärder överenskommit. Frysningen av justeringarna av de förmåner och penningbelopp som är bundna vid folkpensionsindex och konsumentprisindex för en valperiod grundar sig på regeringsprogrammet, varför en bedömning av alternativa handlingsvägar inte gjorts för alternativa åtgärder till frysningen. Det är möjligt att frysa indexjusteringarna på så sätt att de riktas i högre grad än vad som föreslagits mot olika förmåner, inklusive grunddelen för utkomststöd. I så fall kunde samma besparande inverkan uppnås genom att i stället för att frysa indexjusteringarna göra mindre indexjusteringar av förmånerna än normalt. Det ansågs dock inte vara ett alternativ att frysa utkomststödet i egenskap av det skydd som beviljas i sista hand. Det är också möjligt att inte göra indexjusteringarna utan den föreslagna bakre gränsen på 10,2 procent för nedgången i den reella nivån på förmånerna. I så fall kan de negativa konsekvenserna för förmånstagarna vara större än i den modell som valts i propositionen.

6 Remissvar

Utkastet till proposition var på remiss på webbplatsen Utlåtande.fi mellan den 15 september och den 24 september 2023. Sammanlagt mottogs 80 utlåtanden. Följande aktörer gav ett utlåtande: Lanskapsstyrelsen på Åland, Akava rf, Akavas Specialorganisationer, Rådet för yrkeshögskolornas rektorer Arene rf, Amnesty Internationals avdelning i Finland, Attendo Suomi Oy, Riksdagens justitieombudsmans kansli, Näringslivet i Finland EK, Eläkeliitto ry, Förbundet för mödra- och skyddshem rf, Espero Care Oy, Etävanhempien liitto ry, Finlands svenska författareförening, Finlands Svenska Skolungdomsförbund FSS rf, Forum Artis, Studentåren vid Helsingfors universitet, Hyvinvointiala HALI ry, IBD ja muut suolistosairaudet ry, Förbundet för Mänskliga Rättigheter, Ingenjörsförbundet IL rf, Invalidförbundet rf, FPA, Kyrkostyrelsen,

²¹ Ungefär en femtedel av mottagarna av handikappförmånerna är personer mellan 18 och 64 år. Källa: [FPA:s forskningsblogg](#).

²² Källa: FPA:s forskningsblogg.

²³ Mottagarna av handikappförmåner får i allmänhet bostadsbidrag under lång tid (i 10–12 månader under året). Av alla mottagare av handikappförmåner får drygt en tredjedel allmänt bostadsbidrag under året. Källa: FPA:s forskningsblogg.

Kommun- och välfärdsområdesarbetsgivarna KT, Kuuloliitto ry, barnombudsmannen, Barnfamiljernas Intresseorganisation rf, Centralförbundet för Barnskydd, Muskelhandikappförbundet rf, Migrationsverket, Mannerheims Barnskyddsförbund rf, Centralförbundet för mental hälsa rf, Nätverket för familjers diversitet, Synskadades förbund rf, justitieministeriet, Närståendevårdarnas förbund rf, Open Knowledge Finland, utbildnings- och kulturministeriet, Servicefacket PAM rf, Rädda Barnen rf, Pienperheyhdistys ry, SAK rf, inrikesministeriet, Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia, SOSTE Finlands social och hälsa rf, STTK ry, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto – SAKKI ry, Finlands Gymnasistförbund, Finlands Flerlingsfamiljer rf, Ungdomssektorns takorganisation i Finland Allians rf, Suomen Ohjelmatoimistot ja Agentit ry, Alliansen för Finlands studerande – OSKU rf, Finlands studerandekårens förbund – SAMOK rf, Socialrättsliga sällskapet i Finland rf, Finlands Föräldraförbund ry, Suomen velalliset ry, Finlands studentkårens förbund FSF rf, Företagarna i Finland rf, Garantistiftelsen rs, Institutet för hälsa och välfärd THL, Centralorganisationen för arbetslösa rf, Arbetslöshetskassornas Samorganisation rf, justitiekanslern i statsrådet, finansministeriet, äldreombudsmannen, Befolkningsförbundet rf, Förbundet för Ensamstående Föräldrar rf och diskrimineringsombudsmannen och privatpersoner.

I så gott som alla avgivna utlåtanden förhöll man sig kritiskt till propositionen. I några utlåtanden fördes det dock fram att målet – att balansera den offentliga ekonomin – i sig är viktigt. I synnerhet förslaget på uteblivna indexhöjningar mötte på motstånd. Frysningen av indexhöjningen ansågs försvaga det reella värdet av de förmåner som omfattas av frysningen i betydande utsträckning och ha en bestående inverkan på förmånsnivån. Det konstaterades att den riktar sig till personer och hushåll som sedan tidigare har låga inkomster och att den försvagar basskyddets tillräcklighet. Det ansågs att ökad fattigdom i synnerhet i barnfamiljerna är oroväckande. I utlåtandena ansågs det att propositionen står i strid med att Finlands mål är att minska antalet personer med risk för att drabbas av fattigdom och marginalisering med 100 000 personer, av vilka en tredjedel ska vara barn, fram till år 2030.

I allmänhet ansågs det i utlåtandena vara oroväckande att betoningen i rätten till social trygghet i allt högre grad ligger på det skydd som beviljas i sista hand, det vill säga på grundläggande utkomststöd. De skadliga konsekvenserna av att leva med utkomststöd och i synnerhet av en lång klientrelation med utkomststöd såväl för personen själv som den offentliga ekonomin lyftes fram. Det konstaterades att en situation där det blir nödvändigt att leva med utkomststöd ökar utgifterna i den offentliga ekonomin långt in i framtiden (till exempel hälsovårds- och barnskyddskostnader). Därtill konstaterades konsekvensen av frysningen av indexjusteringarna stå i strid med regeringsprogrammets mål om att regeringen vill minska antalet mottagare av utkomststöd.

Det ansågs vara positivt att frysningen av indexjusteringarna inte gäller pensioner och handikappförmåner. Å andra sidan fördes det fram att frysningen av bostadsbidraget för pensionstagare riktar sig också mot pensionärer och i synnerhet mot de pensionstagare som har de allra lägsta inkomsterna. Därtill lämnar det årliga beloppet av självriskan för läkemedelsersättning (det så kallade avgiftstaket) utanför frysningarna, vilket innebär att den övre gränsen för självriskan för läkemedelskostnader som ersätts stiger under de kommande åren. Det positiva för barnen i propositionen ansågs vara att bostadsbidrag och familjepension avgränsats utanför frysningen.

Också de föreslagna höjningarna av barnbidrag ansågs i regel vara värda att understöda, men å andra sidan betonades det i utlåtandena att höjningarna av barnbidraget inte kompenserar nedskärningarna av förmånerna och att höjningarna inte riktar sig mot alla. Det lyftes också fram

att de framställda höjningarna riktar sig också mot höginkomsttagare. I flera utlåtanden framlyftes behovet av att i större omfattning utveckla barnbidragssystemet, bland annat på så sätt att barnbidraget betalas fram till 18 års ålder och att beloppet av barnbidraget binds till index.

I så gott som all respons i utlåtandena ansågs det att bedömningarna av propositionens konsekvenser är bristfälliga. Brister finns bland annat i bedömningen av hur de föreslagna ändringarna påverkar ställningen för barn och olika barnfamiljer (inklusive konsekvenserna för barnfamiljsfattigdomen), personer med funktionsnedsättning, studeranden och pensionärer och allmänt på tillgodoseendet av grundläggande fri- och rättigheter och mänskliga rättigheter. Finansministeriet föreslog preciseringar i konsekvenserna för den offentliga ekonomin.

I synnerhet det faktum att samverkningarna av de nedskärningar av förmånerna vilka regeringen föreslagit inte bedömts ansågs vara problematiskt i så gott som alla utlåtanden. De kumulativa konsekvenserna borde bedömas för olika människogrupper. Bedömningen av samverkningarna är av betydelse i bedömningen av propositionens förenlighet med grundlagen, om sparåtgärderna kraftigt anhopas hos samma hushåll.

Flera remissinstanser konstaterade att man i propositionen borde beskriva och bedöma alternativa metoder för att uppnå målet i propositionen. I några utlåtanden framlyftes som alternativt sparsätt att separata årliga propositioner ges om frysningen av indexjusteringarna, varvid bedömningen av de kumulativa konsekvenserna och uppföljningen av dessa kan genomföras separat för varje proposition.

En del av remissinstanserna ansåg att propositionens förhållande till grundlagen och lagstiftningsordningen har bedömts bristfälligt. I propositionen har man inte beaktat alla internationella fördrag och förpliktelser som anknyter till ärendet eller propositionens förhållande till dessa. Enligt utlåtandet av justitiekanslern i statsrådet har utkastet till proposition inte granskats med tanke på skyldigheten att trygga de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna i grundlagen. Därtill borde motiveringarna om lagstiftningsordningen kompletteras med en sammanställande bedömning och slutsatser om huruvida förslagen innebär väsentligt ingripande i de grundläggande fri- och rättigheterna och tillgodoseendet av dessa och en precisering av i vilken utsträckning förslagen inte iakttar grundlagsutskottets tidigare praxis eller förutsätter en omvärdering av den.

I några utlåtanden (FPA, Migrationsverket, inrikesministeriet) konstaterades att frysningen av justeringen av mottagningspenningen ytterligare försvagar den ekonomiska ställning för dem som får mottagningspenning i jämförelse med mottagarna av utkomststöd. Mottagningspenning är en förmån som beviljas i sista hand till personer som ansöker om internationellt skydd, får tillfälligt skydd eller som är offer för människohandel och inte har någon hemkommun. Dessa personer har inte rätt att få andra socialförmåner som beviljas av FPA eller utkomststöd. Därtill har inrikesministeriet konstaterat att skillnaden kommer att ökas också av det projekt enligt regeringsprogrammet vilket är under beredning, i vilket beloppet av mottagningspenningen sänks till det minimi som tillåts i grundlagen och mottagningsdirektivet. Samverkningarna av frysningen av indexjusteringarna och projektet om minskning av mottagningspenningen för beloppet av mottagningspenningen och skyddet av klienternas försörjning kommer att vara betydande. Det är viktigt att dessa kumulativa konsekvenser granskas som en helhet.

Vissa remissinstanser (Hälry, Espero Care Oy, Attendo Suomi Oy) lyfte fram konsekvenserna av frysningen av höjningarna av bostadsbidraget för pensionstagare för boende- och omsorgstjänsterna för äldre. Enligt utlåtandena svarar tjänsteproducenterna redan för närvarande mot de höjda kostnaderna för omsorgsfastigheterna på så sätt att täckningen för den hyra som tas ut av de boende är negativ. I enlighet med rådande praxis har tjänsteproducenternas möjlighet att ta

ut hyra avgränsats till maximiersättningen för bostadsbidrag för pensionstagare och utebliven höjning av stödet begränsar tjänsteproducenternas möjligheter att svara på det tilltagande tjänstebehovet. Därtill måste tjänsteproducenterna höja tjänstepriserna i omsorgen för att svara mot kostnaderna på grund av frysningen av indexjusteringarna, vilket å sin tur påverkar välfärdsområdenas ekonomi.

Största delen av remissinstanserna ansåg att den tid som beretts för att ge ett utlåtande inte var tillräcklig och de ansåg att detta äventyrade ett behörigt genomförande av hörande och god lagberedning.

Utifrån remissresponsen har korrigeringar gjorts i motiveringarna i propositionen. Bedömningen av konsekvenserna, bedömningen av de grundläggande fri- och rättigheterna och avsnittet om lagstiftningsordningen har kompletterats.

7 Specialmotivering

7.1 Lag om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex

1 §. I paragrafen föreslås ingå bestämmelser om avvikelse från det i gällande lagstiftning avsedda förfarandet med indexjustering av förmåner och belopp. I paragrafen föreslås en förteckning över de förmånslagar och andra lagar i vars föreskrivna förmåner och belopp det enligt förslaget, med avvikelse från bestämmelserna om indexbindning i lagarna i fråga, inte ska göras några indexjusteringar under perioden 2024–2027. Nivån på förmånerna och beloppen förblir således oförändrad jämfört med 2023. Förmånerna och beloppen justeras huvudsakligen enligt gällande lagstiftning på det sätt som anges i folkpensionsindexlagen. Ett undantag från detta är emellertid de maximala boendeutgifter enligt lagen om allmänt bostadsbidrag som ska beaktas vid fastställandet av bostadsbidraget och vars belopp justeras med levnadskostnadsindex.

Enligt den föreslagna 1 mom. 1 punkten görs ingen indexjustering av dagpenningsförmånens minimibelopp enligt sjukförsäkringslagen. Dagpenningsförmåner som betalas till minimibelopp är sjukdagpenning, partiell sjukdagpenning, föräldradagpenning (särskild graviditets-, graviditets- och föräldrapenning), specialvårdspenning och donationsdagpenning. Enligt 1 mom. 2 punkten föreslås bestämmelsen också gälla minimibeloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och för unga enligt rehabiliteringslagen. Annan rehabiliteringspenning till minimibelopp enligt rehabiliteringslagen är bunden till dagpenningens minimibelopp enligt sjukförsäkringslagen. När dagpenningsförmånernas minimibelopp inte ska justeras i enlighet med 1 punkten, kommer inte heller minimibeloppet av rehabiliteringspenningen att ändras.

Enligt 1 mom. 3 punkten ska det inte göras någon indexjustering i beloppet av grunddagpenningen, grunddagpenningens förhöjningsdel och barnförhöjningen enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa. Eftersom beloppet av arbetsmarknadsstödet i lag är bundet till beloppet av grunddagpenningen, ska inte heller beloppet av arbetsmarknadsstödet justeras. Beloppet av rörlighetsunderstöd enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa ska inte heller justeras eftersom dess belopp är bundet till beloppet av grunddagpenningen. På samma sätt utsträcks inverkan av frysningen av indexjusteringarna till beloppet av alterneringsersättning enligt lagen om alterneringsledighet, eftersom alterneringsersättningen bestäms på basis av arbetslöshetsdagpenningen.

Enligt 1 mom. 4 punkten ska förmånerna inte justeras enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn. Bestämmelsen gäller vårdpenning och vårdtillägg inom stödet för hemvård

av barn, vårdpenning och vårdtillägg inom privat vård av barn samt flexibel och partiell vårdpenning.

Enligt 1 mom. 5 punkten föreslås inga indexjusteringar i beloppen enligt lagen om allmänt bostadsbidrag. Det är fråga om godtagbara boendeutgifter enligt 9 § i lagen om bostadsbidrag, dvs. utgifter för uppvärmning och vatten samt underhållsutgifter för andra ägarbostäder än aktiebostäder, gränsen för de ränteinkomster och dividendinkomster som ska beaktas enligt 12 § i den lagen samt beloppet av bassjälvriskandelen enligt 16 §, med undantag för det minsta beloppet av bassjälvriskandelen. De maximala boendeutgifter enligt lagens 10 § som är bundna vid levnadskostnadsindex ska inte heller justeras.

Enligt 1 mom. 6 punkten föreslås ingen justering av de belopp och inkomstgränser enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare som hänför sig till grunderna för fastställande av förmånen och som är bundna vid folkpensionsindex. Beloppet av bassjälvriskandelen enligt 11 §, inkomstgränserna för tilläggssjälvriskandelen, förmögenhetsgränserna enligt 12 §, gränserna för betydande förändringar i boendeutgifterna och inkomsterna enligt 17 § och bostadsbidragets minimibelopp enligt 19 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare ska således inte höjas med folkpensionsindex. Dessutom föreslås det att den årsinkomst som nämns i 17 § 2 mom. 7 punkten i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare och på basis av vilken bostadsbidraget har beräknats höjs jämfört med nivån enligt det tidigare avgörandet med ett belopp som motsvarar förhållandet mellan folkpensionsindex för det året och folkpensionsindex vid tidpunkten för den aktuella justeringen så att folkpensionsindexet för 2023 med stöd av denna lag används som folkpensionsindex till den del det tidigare avgörandet eller justeringsbeslutet infaller under lagens giltighetstid. I praktiken innebär detta att om bostadsbidraget för pensionstagare tidigare har avgjorts under 2023 eller senare, höjs inte den årsinkomst som använts i ett tidigare avgörande under lagens giltighetstid, dvs. en betydande inkomstförändring uppstår snabbare. Den nämnda årsinkomst på basis av vilken bostadsbidraget tidigare har beräknats ska således inte höjas med det folkpensionsindex som fastställs enligt folkpensionsindexlagen till den del folkpensionsindexet för 2023 används som folkpensionsindex med stöd av denna lag.

Paragrafens 1 mom. 7 punkt gäller beloppet av studiepenningen, försörjarförhöjningen till studiepenningen och läromaterialstillägget enligt lagen om studiestöd, vilka enligt förslaget inte ska justeras i enlighet med förändringen i folkpensionsindex. Enligt 1 mom. 8 punkten ska inte heller vuxenutbildningsstödet grunddel justeras enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner.

I 1 mom. 9 punkten föreskrivs det om mottagningspenning enligt 20 § och brukspenning enligt 21 § i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel, vilka inte heller ska justeras i enlighet med förändringen i folkpensionsindex.

2 §. I paragrafen föreslås ingå bestämmelser om lagens ikraftträdande. Enligt 1 mom. avses lagen träda i kraft den 1 januari 2024 och vara i kraft till och med den 31 december 2027. Om emellertid poängtalet för folkpensionsindex som fastställts i enlighet med folkpensionsindexlagen under något av de år som lagen är i kraft är minst 2009, tillämpas lagen endast till utgången av det året. Poängtalet 2009 innebär i praktiken därvid att de frysta förmånerna och beloppen är på en 10,2 procent lägre nivå än de skulle vara om de hade justerats i enlighet med förändringen i folkpensionsindex i enlighet med gällande lagstiftning. Med andra ord upphör tillämpningen av lagen redan innan lagen upphör att gälla vid utgången av 2027, om poängtalet för folkpensionsindex är minst 2009. Poängtalet fastställs årligen i oktober i enlighet med folkpensionsindexlagen.

I 2 och 3 mom. föreskrivs det om hur förmånerna och beloppen justeras när det nämnda poängtalet för folkpensionsindex 2009 uppnås och tillämpningen av lagen upphör eller när lagen upphör att gälla vid ingången av 2028. När tillämpningen av lagen upphör eller när lagen upphör att gälla ska förmånernas belopp och andra belopp ändras enligt de i 1 § nämnda förmånslagar från ingången av det sista år som lagen tillämpas eller det år då lagen upphör att gälla. Det kommer att lämnas en särskild regeringsproposition om det senare.

Enligt det föreslagna 2 mom. ändras vid ingången av det sista året under vilket denna lag tillämpas de förmåner och belopp som nämns i 1 § så att de justerade med poängtalet för folkpensionsindex 2009 är lika stora som beloppen enligt i 1 § avsedda gällande lagar justerade med poängtalet för folkpensionsindex 1 805. Beloppen ska frysas till 2023 års nivå, dvs. till 1 805 som är poängtalet för folkpensionsindex 2023. Om folkpensionsindexet någon gång mellan åren 2024 och 2027 uppnår minst poängtalet 2009, ska tillämpningen av lagen vid utgången av det året upphöra och beloppen i förmånslagarna bör ändras vid ingången av det året. Om beloppen inte skulle ändras, kommer de frysta beloppen att stiga tillbaka till nivån för poängtalet för folkpensionsindex från ingången av det sista året lagen tillämpas. Enligt propositionen är avsikten emellertid att frysningarna inte ska kompenseras senare.

Exempel:

Beloppet av grunddagpenningen från och med den 1 januari 2023:

Enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa är beloppet av grunddagpenningen 33,33 euro per dag och enligt 2019 års nivå på folkpensionsindex ligger den på poängtalet 1 617. Från och med den 1 januari 2023 fås beloppet av grunddagpenningen genom att det belopp 33,33 som anges i lagen multipliceras med förhållandet mellan poängtalet 1 805 som är 2023 års folkpensionsindex och poängtalet för folkpensionsindex 1 617 som anges i lagen: $33,33 \cdot (1\ 805 / 1\ 617) = 37,21$ euro.

Beloppet av grunddagpenningen under det sista året lagen tillämpas:

Poängtalet för folkpensionsindex 2009 uppnås till exempel i början av år 2026 då det är till exempel 2035. Då ska beloppet av grunddagpenningen som anges i lag (33,33 euro/dag) från och med den 1 januari 2026 ändras med förhållandet mellan poängtalet 1 805 och poängtalet 2009, dvs. $33,33 \cdot (1\ 805 / 2\ 009) = 29,95$. Enligt momentet görs i förmånerna och beloppen en indexjustering med poängtalet för folkpensionsindex för det sista året under vilket lagen tillämpas, dvs. $29,95 \cdot (2\ 035 / 1\ 617) = 37,69$. Då är beloppet av grunddagpenningen 37,69 euro per dag från och med den 1 januari 2026. Om beloppet av grunddagpenningen inom utkomstskyddet för arbetslösa inte ändrades, uppgår det från och med den 1 januari 2026 till $33,33 \cdot (2\ 035 / 1\ 617) = 41,95$ euro per dag. Då det belopp som anges i förmånslagen ändras är dess nivå $(37,69 / 41,95 - 1) \cdot 100$ procent = -10,2 procent lägre jämfört med det som anges i gällande lag utan lagändring, dvs. den önskade nivån på förmånen uppnås.

Enligt paragrafens 2 mom. justeras de maximala boendeutgifterna enligt lagen om allmänt bostadsbidrag som är bundna vid levnadskostnadsindex vid ingången av det sista året under vilket lagen tillämpas med förhållandet mellan poängtalet för levnadskostnadsindex för oktober under det nästista året under vilket lagen tillämpas och poängtalet 2461. De maximala boendeutgifterna för det allmänna bostadsbidraget justeras med den årliga förändringen i poängtalet för levnadskostnadsindexet i oktober. De maximala boendeutgifterna för 2023 ligger således på

samma nivå som poängtalet för levnadskostnadsindex 2 211 för oktober 2022 och de fryses till den nivån. Om folkpensionsindexet under någon tid mellan åren 2024 och 2027 uppnår minst poängtalet 2009, upphör tillämpningen av lagen vid utgången av det året och de maximala boendeutgifterna för det allmänna bostadsbidraget justeras vid ingången av det sista året under vilket denna lag tillämpas med förhållandet mellan poängtalet för levnadskostnadsindex för oktober det nästsista året under vilket denna lag tillämpas och poängtalet 2 461. Då ligger de maximala beloppen på en nivå som är 10,2 procent lägre än om de justerades årligen. Även om de maximala boendeutgifterna är bundna vid levnadskostnadsindex, fastställs ändringen i folkpensionsindex enligt det sista året under vilket lagen tillämpas. På så vis uppkommer det inte situationer där förmåner som är bundna vid vissa index justeras och vid andra index inte. Folkpensionsindexet bestäms på basis av inflationen i juli-september och de maximala boendeutgifterna justeras på basis av inflationen i oktober.

Exempel:

De maximala boendeutgifterna i kommungrupp 2, då hushållet består av en person från och med den 1 januari 2023:

Beloppet av de maximala boendeutgifterna från och med den 1 januari 2023 har erhållits genom att 2022 års belopp 520 euro multipliceras med förhållandet mellan poängtalerna för levnadskostnadsindex för oktober 2022 och 2021, dvs. $520 * (2\ 211 / 2\ 041) = 563$ euro.

De maximala boendeutgifterna i kommungrupp 2, då hushållet består av en person vid ingången av det sista året under vilket lagen tillämpas:

Poängtalet för folkpensionsindex 2009 uppnås till exempel i början av år 2026 då det är till exempel 2035. Antagandet är även att poängtalet för levnadskostnadsindex för oktober 2025 är 2493. Beloppet av de maximala boendeutgifterna för 2023, i detta exempel 563, multipliceras då med förhållandet mellan poängtalet för oktober 2025 och poängtalet 2 461 som anges i momentet, dvs. $563 * (2\ 493 / 2\ 461) = 570$. Det icke frysta beloppet erhålls då beloppet av de maximala boendeutgifterna för 2023, i detta exempel 563, multipliceras med förhållandet mellan poängtalet för oktober 2025 och poängtalet 2 211 för oktober 2022 (2023 års nivå), dvs. $563 * 2\ 493 / 2\ 211 = 635$. Då beloppet för 2023 justeras från och med indexnivå 2461, är dess nivå $(570 / 635 - 1) * 100$ procent = -10,2 procent lägre jämfört med vad den vore enligt gällande lag utan lagändring, dvs. den önskade nivån på förmånen uppnås.

Paragrafens 3 mom. innehåller bestämmelser om när lagens giltighetstid upphör. I momentet föreslås att om poängtalet för folkpensionsindex för år 2027 är lägre än 2009, ändras de förmåner och belopp som nämns i 1 § vid ingången av år 2028 så att förmånerna och beloppen justerade med poängtalet för folkpensionsindex för år 2027 är lika stora som beloppen enligt gällande lagar justerade med poängtalet för folkpensionsindex 1805. Syftet med bestämmelserna är att de indexjusteringar som inte görs 2024–2027 inte ska beaktas i förmånerna och beloppen när lagen upphör att gälla.

Exempel:

Grunddagpenningens belopp efter det att lagen har upphört att gälla:

Poängtalet för folkpensionsindex 2009 kommer inte att uppnås fram till 2027. Antagandet är att poängtalet år 2027 är t.ex. 2000 och år 2028 t.ex. 2 040. Då ska beloppet av grunddagpenningen enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa (33,33 euro/dag) från och med den 1 januari 2028 ändras med förhållandet mellan poängtalet 1805 och poängtalet 2000, dvs. $33,33 \cdot (1805/2000) = 30,08$. Efter att lagen har upphört att gälla görs en indexjustering på normalt sätt i förmånerna och beloppen med poängtalet för år 2028, dvs. $30,08 \cdot (2040/1805) = 33,95$. Då är beloppet av grunddagpenningen 33,95 euro per dag från och med den 1 januari 2028. Om beloppet av grunddagpenningen inom utkomstskyddet för arbetslösa inte ändrades, uppgår det från och med den 1 januari 2028 till $33,33 \cdot (2040/1805) = 37,95$ euro per dag. Då det belopp som anges i förmåns-lagen ändras är dess nivå $(37,95/33,95 - 1) \cdot 100$ procent = 9,8 procent lägre jämfört med det som anges i gällande lag, dvs. en eftersträvd sänkning av förmånens nivå till 10,2 procent kommer inte att uppnås under lagens giltighetstid.

På motsvarande sätt enligt 3 mom. justeras de maximala boendeutgifter som är bundna vid levnadskostnadsindex enligt lagen om allmänt bostadsbidrag från ingången av det år som följer på utgången av denna lags giltighetstid med förhållandet mellan poängtalet för levnadskostnadsindex för oktober åren 2027 och 2026.

Exempel:

De maximala boendeutgifterna i kommungrupp 2, då hushållet består av en person från och med den 1 januari 2023:

Beloppet av de maximala boendeutgifterna från och med den 1 januari 2023 har erhållits genom att 2022 års belopp 520 euro multipliceras med förhållandet mellan poängtalerna för levnadskostnadsindex för oktober 2022 och 2021, dvs. $520 \cdot (2211/2041) = 563$ euro.

De maximala boendeutgifterna i kommungrupp 2, då hushållet består av en person efter det att lagen har upphört att gälla:

Poängtalet för folkpensionsindex 2009 uppnås inte fram till år 2027. Antagandet är att det är t.ex. 2000 år 2027. Antagandet är även att poängtalet för levnadskostnadsindex är 2 450 för oktober 2026 och 2 500 för oktober 2027. Enligt detta exempel multipliceras därvid beloppet av de maximala boendeutgifterna 563 euro för år 2023 med förhållandet mellan poängtalet för oktober 2027 och oktober 2026, dvs. $563 \cdot (2500/2450) = 574$. Det icke frysta beloppet erhålls då beloppet av de maximala boendeutgifterna för 2023, i detta exempel 563, multipliceras med förhållandet mellan poängtalet för oktober 2027 och poängtalet 2 211 för oktober 2022 (2023 års nivå), dvs. $563 \cdot (2500/2211) = 637$. Då beloppet för 2023 justeras med förhållandet mellan poängtalerna för index för åren 2026 och 2027, är dess nivå $(574/637 - 1) \cdot 100$ procent = -9,9 procent lägre jämfört med vad den vore enligt gällande lag.

7.2 Lagen om upphävande av 54 § 3 mom. i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

Avsikten är att gällande 54 § 3 mom. ska upphävas genom lag. Paragrafen innehåller bestämmelser om att genom förordning av statsrådet justeras årligen utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll enligt 9 § 4 mom. samt de genomsnittliga boendeutgifterna enligt 9 § 5 mom. högst i motsvarighet till förändringen i boendeutgifterna. Enligt 3 mom. ska de belopp som

avser utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll, de genomsnittliga boendeutgifterna samt boendeutgifternas maximibelopp åren 2016 och 2017 vara desamma som år 2015. Momentet har inte tillämpats efter de nämnda åren.

7.3 Lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

54 §. Justering av utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll samt av boendeutgifternas maximibelopp. Enligt 1 mom. justeras årligen genom förordning av statsrådet utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll enligt 9 § 4 mom. samt de genomsnittliga boendeutgifterna enligt 9 § 5 mom. högst i motsvarighet till förändringen i boendeutgifterna. Enligt 2 mom. binds boendeutgifternas maximibelopp vid förändringar i prisnivån så som bestäms i folkpensionsindexlagen. Genom förordning av statsrådet justeras dessutom boendeutgifternas maximibelopp varje år så att de motsvarar förändringen i boendeutgifterna.

Det föreslås att det till paragrafen temporärt fogas ett nytt 3 mom., enligt vilket de belopp som avser utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll och de genomsnittliga boendeutgifterna samt boendeutgifternas maximibelopp åren 2024–2027 ska vara desamma som år 2023 i enlighet med statsrådets förordning (977/2022). Detta innebär att de ändringar som avses i 1 och 2 mom. inte ska göras i dessa.

Bestämmelsen gäller till och med den 31 december 2027. Till bestämmelsen hör en ikraftträdandebestämmelse med samma innehåll som det som föreslås i 2 § 1 mom. i lagen om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex. Enligt ikraftträdandebestämmelsen föreslås att om poängtalet för folkpensionsindex som fastställts i enlighet med folkpensionsindexlagen under något av de år som lagen är i kraft är minst 2009, ska lagen tillämpas endast till utgången av det året.

7.4 Barnbidraglagen

7 §. Barnbidragets storlek. I paragrafen föreskrivs det om barnbidragets belopp. Det föreslås att paragrafens 1 mom. inte ändras. Det föreslås att 2 mom., där det föreskrivs om syskonförhöjningar för barnbidraget, ändras så att barnbidragets belopp för det fjärde och femte barnet samt för varje påföljande barn höjs med 10 euro. Då kommer barnbidraget för det fjärde barnet att uppgå till 173,24 euro och för varje påföljande barn till 192,69 euro per kalendermånad.

Enligt förslaget ska paragrafens 3 mom., där det föreskrivs om det höjda barnbidrag som betalas för ensamförsörjares barn, ändras så att beloppet av förhöjningen höjs med 10 euro. Då kommer beloppet av ensamförsörjartillägget att uppgå till 73,30 euro per barn och kalendermånad.

Enligt förslaget ska paragrafens 4 mom., där det föreskrivs om barnbidragets belopp då barnet är i anstalts- eller familjevård samt om barnbidragets belopp när barnbidraget betalas till barnet självt, ändras så att det motsvarar den ändring som föreslås i 3 mom. i fråga om beloppet av ensamförsörjartillägget.

Det föreslås att det till paragrafen fogas ett nytt 5 mom. som innehåller bestämmelser om det förhöjda barnbidrag som betalas för barn under tre år. För barn under tre år ska ett förhöjt barnbidrag på 120,88 euro betalas. Förhöjt barnbidrag ska betalas från och med ingången av kalendermånaden efter den under vilken barnet har fötts eller rätten till barnbidrag har börjat till utgången av den kalendermånad under vilken barnet fyller 3 år. Om en i 6 § avsedd person har rätt att lyfta barnbidrag för flera än ett barn under tre år, föreslås att barnbidraget för det andra barnet uppgår till 130,84 euro, för det tredje barnet 159,79 euro, för det fjärde barnet 199,24 euro och för varje påföljande barn 218,69 euro per kalendermånad. Barnbidrag som betalas för

barn under tre år föreslås uppgå till 120,88 euro per barn då barnet är i sådan anstalts- eller familjevård som avses i 4 mom. För en ensamförsörjares barn ska barnbidraget betalas höjt med 73,30 euro per kalendermånad. Bestämmelsen föreslås gälla barnbidrag som beviljats och redan betalas ut vid den tidpunkt då bestämmelsen börjar tillämpas samt nya barnbidrag som beviljas senare.

8 Ikraftträdande

Lagen om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Även de ändringar som gäller bostadsbidrag för pensionstagare föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Lagen om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex och lagen om temporär ändring av 54 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare avses gälla till den 31 december 2027. Tillämpningen av lagarna upphör emellertid redan tidigare, om poängtalet för folkpensionsindex under något av lagens giltighetsår är minst 2009. Lagen ska då tillämpas endast till utgången av året i fråga.

Lagen om ändring av 7 § i barnbidragslagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2024. Lagens 7 § 5 mom. ska emellertid tillämpas först från och med den 1 april 2024.

9 Verkställighet och uppföljning

Effekten av en frysning av justeringarna av förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex på förmånernas och beloppens rella nivå blir högst 10,2 procent. Uppnåendet av denna bakre gräns följs upp årligen med hjälp av det poängtal för folkpensionsindex som fastställs i oktober. Om folkpensionsindexet under lagens giltighetstid uppnår poängtalet 2009, upphör frysningen av indexjusteringarna.

10 Förhållande till andra propositioner

10.1 Samband med andra propositioner

Avsikten är att samtidigt med denna proposition i samband med budgetpropositionen för 2024 till riksdagen överlämna regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner. I propositionen föreslås att nivån på minimibeloppet av rehabiliteringspenning som betalas för yrkesinriktad rehabilitering och rehabilitering för unga enligt rehabiliteringslagen sänks och att beräkningsformeln för rehabiliteringspenning som betalas för yrkesinriktad rehabilitering ändras. I propositionen föreslås det att lagens 32 § (beloppet av rehabiliteringspenning) och 67 § (indexjustering) ändras. Om riksdagen godkänner de föreslagna ändringarna i rehabiliteringslagen bör ordalydelsen i 1 § 1 mom. 2 punkten i den föreslagna lagen om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex ändras så att den motsvarar den ändring som föreslås i rehabiliteringslagen.

Avsikten är dessutom att lämna en regeringsproposition med förslag till lagar om ändring av lagen om utkomstskydd för arbetslösa och vissa andra lagar. I propositionen föreslås att det till lagen om utkomstskydd för arbetslösa fogas en ny 11 kap. 1 b § med bestämmelser om justering av de i 5 kap. 1 § i lagen om utkomstskydd för arbetslösa avsedda beloppen med folkpensionsindex. Avsikten är att frysningen av indexjusteringarna också ska gälla denna indexjustering. Om riksdagen godkänner de ändringar som föreslås i lagen om utkomstskydd för arbetslösa, bör detta beaktas vid riksdagsbehandlingen av regeringspropositioner.

10.2 Förhållande till budgetpropositionen

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2024 och avses bli behandlad i samband med den.

11 Förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordning

I propositionen föreslås att det åren 2024–2027 inte görs indexjusteringar enligt gällande lagstiftning i vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex. Dessutom föreslås det att barnbidragets belopp höjs.

Lagförslagen är viktiga med tanke på i 19 § 1–3 mom. i grundlagen. Enligt 19 § 1 mom. i grundlagen har alla som inte förmår skaffa sig den trygghet som behövs för ett människovärdigt liv rätt till oundgänglig försörjning och omsorg. Med oundgänglig försörjning och omsorg avses en sådan inkomstnivå och sådana tjänster som tryggar förutsättningarna för ett människovärdigt liv. I 19 § 2 mom. i grundlagen föreskrivs om tryggande av den grundläggande försörjningen. Enligt den bestämmelsen ska var och en garanteras rätt att få sin grundläggande försörjning tryggad vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare. Enligt grundlagens 19 § 3 mom. ska det allmänna stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Enligt 22 § i grundlagen ska det allmänna likaså se till att de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna tillgodoses.

De föreslagna bestämmelserna är av betydelse också med tanke på FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter (ESK-konventionen, FördrS 6/1976), den reviderade europeiska sociala stadgan (FördrS 78/2002), FN:s konvention om barnets rättigheter (FördrS 59/1991) och FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 26 och 27/2016).

Rätt till grundläggande försörjning

Enligt 19 § 2 mom. har lagstiftaren skyldighet att garantera var och en som behöver grundläggande försörjning en subjektiv rätt till den trygghet som det allmänna genom lag är skyldig att ordna. Den sociala tryggheten är förknippad med vissa sociala risksituationer, men också med respektive lagbestämmelser om bidragskriterier, behovsprövning och procedurer (RP 309/1993 rd, s. 73, GrUB 25/1994 rd, s. 11/I, se även GrUU 33/2004 rd, s. 2/I). De system som tryggar den grundläggande försörjningen ska vara så heltäckande att det inte uppstår grupper som får sitta emellan (RP 309/1993 rd, s. 73/II, GrUU 48/2006 rd, s. 2, GrUU 30/2005 rd, s. 2/II).

Den föreslagna lagen om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex gäller förmåner som betalas för att trygga den grundläggande försörjningen i risksituationer som nämns i 19 § 2 mom., såsom utkomstskydd för arbetslösa, sjukdagpenning och föräldradagpenning. Propositionen ändrar inte rätten till dessa förmåner, utan det är fråga om förmånernas belopp.

Sådana ändringar i lagstiftningen, som innebär ett väsentligt ingrepp i skyddet för den grundläggande utkomsten, uppfyller enligt förarbetena till grundlagen inte kraven i 19 § 2 mom. i grundlagen (RP 309/1993 rd, s. 75, se även t.ex. GrUU 45/2017 rd, s. 3, GrUU 47/2017 rd, GrU 40/2018 rd).

Grundlagsutskottet har i anslutning till bestämmelsen om tryggnad av den grundläggande försörjningen ansett att det är helt i linje med den handlingsförpliktelse som åläggs lagstiftaren att den sociala tryggheten riktas och utvecklas enligt samhällets ekonomiska tillgångar (GrUB 25/1994 rd, s. 11/I). Grundlagsutskottet har dessutom ansett att det i den mån det är fråga om grundläggande utkomstförmåner som direkt finansieras av det allmänna är logiskt att förmånerna dimensioneras med hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och den offentliga ekonomin (GrUU 34/1996 rd, s. 3/I, se även GrUU 47/2017 rd, s. 2, GrUU 11/2015 rd, s. 3). Grundlagens 19 § tryggar inte som sådan bevarandet av förmåner på uttryckligen nuvarande nivå och förutsätter inte att de höjs enligt den allmänna kostnadsnivån (se t.ex. GrUU 55/2015 rd, s. 3–4 och GrUU 11/2015 rd, s. 2–3).

En central fråga vid bedömningen av 19 § i grundlagen är huruvida den motivering som anförs för ändringarna i grundskyddets nivå är acceptabla med tanke på grundrättsdoktrinen och förenliga med proportionalitetskravet.

En motsvarande skyldighet att bedöma ändringarnas godtagbarhet och proportionalitet kan härledas också ur bestämmelserna i ESK-konventionen och artikel 12 i europeiska sociala stadgan, enligt vilken konventionsstaterna har förbundit sig att stegvis höja sitt system för social trygghet till en högre nivå.

Enligt artikel 9 i ESK-konventionen erkänner konventionsstaterna rätten för var och en till social trygghet, däribland socialförsäkring. Enligt artikel 11 i ESK-konventionen erkänner konventionsstaterna likaså rätten för var och en till en tillfredsställande levnadsstandard för sig och sin familj, däribland tillräckligt med mat och kläder, och en lämplig bostad samt till ständigt förbättrade levnadsvillkor. Konventionsstaterna förbinder sig med stöd av artikel 2 i ESK-konventionen att till fullo utnyttja sina tillgängliga resurser för att trygga att rättigheterna i konventionen gradvis förverkligas i sin helhet med alla lämpliga medel, i synnerhet genom lagstiftning.

Vid tryggandet av rättigheterna beaktas emellertid i enlighet med artikel 9 konventionsstatens tillgängliga resurser, som kan beaktas som tyngre skäl när sociala förmåner försämras. Grundlagsutskottet har i sina ställningstaganden ansett att det vid dimensioneringen av sådana förmåner som direkt finansieras av det allmänna är konsekvent att beakta läget inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna åtminstone till en viss gräns som en godtagbar grund för att försämra förmånerna (GrUB 25/1994 rd, GrUU 34/1996 rd).

I propositionen föreslås det att indexjusteringarna av vissa förmåner som är bundna vid folkpensionsindex ska frysas. Uteblivna indexjusteringar gäller inte pensioner som är bundna vid folkpensionsindex (ålders- och sjukpensioner) som till sin natur är avsedda att trygga förmånstagarens utkomst permanent. Frysningen gäller inte heller handikappförmåner som åtminstone delvis är avsedda att ersätta kostnader för sjukdom eller skada. Barnens ställning har beaktats så att frysningen inte gäller underhållsstöd och familjepension. Indexjusteringar kommer att göras i dem i enlighet med gällande lagstiftning. Dessutom kompenserar de föreslagna höjningarna av barnbidraget delvis frysningen av indexjusteringarna av andra förmåner. Höjningarna av barnbidraget riktas till sådana grupper som enligt undersökningar löper störst risk för fattigdom.

Dessutom är det viktigt att beakta att de personer som berörs av förslaget oberoende av de nu föreslagna ändringarna fortfarande, tack vare att nivån på utkomststödet grunddel bibehålls, har samma rätt till sistahandsskydd enligt 19 § 1 mom. i grundlagen som tidigare. Å andra sidan bör det beaktas att en sänkning av de grundskyddsförmåner som kommer i första hand kan medföra ett ökat behov av utkomstskydd. Grundlagsutskottet har tidigare ansett det vara oroväckande att den föreslagna lagstiftningen har bedömts styra förmånstagarna till mottagare av

utkomststöd som är avsett att trygga försörjningen i sista hand (GrUU 47/2017 rd, GrUU 40/2018 rd).

De föreslagna uteblivna indexjusteringarna ska tillämpas endast om frysningen har en inverkan på den reella nivån på förmåner och belopp på högst 10,2 procent. Med andra ord kan den reella nivån på förmånerna och beloppen inte sjunka ytterligare under lagens giltighetstid. Eftersom den framtida inflationsutvecklingen är förenad med osäkerhet, dvs. inflationen kan vara något långsammare än väntat, är det också möjligt att frysningens inverkan på förmånernas och penningbeloppens nivå är mindre än den bakre gräns som nämns ovan.

Grundskyddets tillräcklighet och försämring av grundskyddet

Artikel 12.1 i europeiska sociala stadgan ålägger medlemsstaterna att inrätta ett system för social trygghet, som tryggar medborgarnas försörjning i händelse av risker som hänför sig till avbrott i arbetslivet. Artikel 12 omfattar både försäkringsbaserade och inkomstrelaterade ersättningar samt jämnstora, oftast skattefinansierade, ersättningar som är oberoende av den tidigare arbetshistoriken. Artikel 12.3 förpliktar staterna att försöka stegvis höja nivån på sitt sociala trygghetssystem. Artikel 13.1 tryggar åter var och en rätt till social hjälp som inte har tillräckliga inkomster eller medel och som inte kan skaffa sådana inkomster eller medel genom egna ansträngningar eller på något annat sätt. De stater som har satt i kraft stadgan har förbundit sig att skydda de sociala och ekonomiska rättigheter som anges i stadgans artiklar.

Det sociala trygghetssystemet i Finland omfattar både inkomstrelaterade förmåner och förmåner till minimibelopp. De sociala förmånerna till minimibelopp är garantipension, sjuk- och föräldradagpenning, rehabiliteringspenning samt grunddagpenningen inom utkomstskyddet för arbetslösa. Vid sidan av dem finns behovsprövade förmåner som räknas som socialunderstöd, dvs. arbetsmarknadsstöd och utkomststöd. I regel strävar Finland efter att trygga en individs ställning i händelse av en social risksituation (såsom arbetslöshet, sjukdom eller arbetsoförmåga). När en risk realiserar är strävan att bevara individens utkomst på den nivå som föregick risken. Om en person inte har haft några inkomster, är han eller hon berättigad till skydd till minimibelopp när en risk realiserar. I europeiska sociala stadgan finns inte samma slags indelning, vilket orsakar tillämpnings- och tolkningssvårigheter.

Kommittén för sociala rättigheter, som övervakar europeiska sociala stadgan, har behandlat den sociala tryggheten i Finland i sina avgöranden och den meddelade senast 2023 ett avgörande enligt vilket beloppen av det grundläggande utkomstskyddet och de förmåner som tryggar minimiutkomsten är för låga i Finland.

Vid bedömningen av nivåerna på den sociala tryggheten använder kommittén en mekanisk formel för att granska de enskilda penningförmånerna i förhållande till medianinkomstnivån i landet (s.k. ekvivalent medianinkomst). Kommittén anser att nivån på den sociala förmånen är för låg om den är lägre än 50 procent av medianinkomsten. Vad gäller de förmåner som underskrider denna gräns men ändå utgör över 40 procent av medianinkomsten kan man också beakta kompletterande förmåner vid bedömningen av förmånsnivån.

I sitt avgörande ansåg kommittén att nivån på sjukdagpenningen, föräldradagpenningen, rehabiliteringspenningen, grunddagpenningen inom utkomstskyddet för arbetslösa och garantipensionen underskrider 40 procent av den ekvivalenta medianinkomsten. Därför är nivån på dessa förmåner uppenbart otillräcklig i förhållande till kraven enligt artikel 12.1 i europeiska sociala stadgan och kommittén behöver inte bedöma den eventuella effekten av andra kompletterande förmåner. Kommittén anser att artikel 12.1 i stadgan har kränkts.

Finland har gjort en annan bedömning av om minimiskyddet är tillräckligt, eftersom Finlands system för social trygghet är en omfattande helhet bestående av tjänster och sociala förmåner. I Finland utgör sociala förmåner, social- och hälsovårdstjänster och olika avgiftstak för hälso- och sjukvården en helhet. I stället för enskilda element bör man således granska den i större utsträckning med beaktande av förmånstagarens eller förmånstagarfamiljens helhetssituation. I Finland kan försörjningen bestå av t.ex. arbetsmarknadsstöd, bostadsbidrag och utkomststöd. Dessutom finns det egna avgiftstak för bland annat offentliga hälsotjänster och receptbelagda läkemedel, som begränsar klientens hälso- och sjukvårdskostnader till en skälig nivå. Till denna del har kommittén i sitt avgörande konstaterat att det totala beloppet av olika typer av förmåner som hushållen får ska nå de tröskelvärden som kommittén fastställt och att det finns betydande skillnader mellan olika hushåll när det gäller t.ex. bostadsbidrag och andra kompletterande förmåner. Enligt kommittén bör det därför visas att alla förmånstagare i fråga, oberoende av typ av hushåll, faktiskt får tillräckligt höga förmåner på det sätt som förutsätts i artikel 12.1 i stadgan.

Kommittén har konstaterat att inskränkningar i det sociala trygghetssystemet inte nödvändigtvis strider mot artikel 12.3 i stadgan. Begränsningarna får emellertid inte försämra det faktiska sociala skyddet för alla samhällsmedlemmar mot sociala och ekonomiska risker eller omvandla det sociala trygghetssystemet till ett system med sociala förmåner på grundnivå. Kommittén har också konstaterat att strävan efter ekonomiska mål inte strider mot artikel 12, eftersom det finns ett nära samband mellan ekonomi och sociala rättigheter. I sitt avgörande beaktade kommittén de förbättringar av den sociala tryggheten som gjorts under granskningsperioden. Kommittén drog därför slutsatsen att även om beloppet av vissa förmåner sänktes något vid vissa tidpunkter, höjdes de kontinuerligt mellan åren 2018 och 2021. Därför ansåg kommittén att utifrån de synpunkter som framförts i klagomålet kan det inte konstateras att artikel 12.3 i stadgan har kränkts.

I fråga om bedömningen av artikel 13.1 i stadgan har kommittén konstaterat att den möjligheten att utkomststödet som helhet kan nå upp till nivån 50 procent av den ekvivalenta medianinkomsten hos vissa mottagare och under vissa förhållanden. Trots detta ansåg kommittén att det utifrån den information den erhållit inte var bevisat att alla personer som behöver det får tillräckligt utkomststöd. Kommittén konstaterade också att nivån på det grundläggande utkomststödet, uttryckt i procent av den ekvivalenta medianinkomsten, har sjunkit med tiden. Nivån på arbetsmarknadsstödet 2021, som är lägre än vid den tidigare rapporteringstidpunkten, räcker inte till för att säkerställa ett tillräckligt understöd i enlighet med kraven i stadgan. Kommittén hade inte heller några uppgifter om beloppet av bostadsbidrag och utkomststöd som betalas till mottagare av arbetsmarknadsstöd. Kommittén ansåg att nivån på utkomststödet och arbetsmarknadsstödet är otillräcklig och att artikel 13.1 i stadgan därmed har kränkts.

Finland rapporterar regelbundet till kommittén för sociala rättigheter om förändringarna i nivån på de sociala förmånerna. Finland fortsätter uppehålla en konstruktiv dialog med kommittén.

FN:s ESK-kommitté ger allmänna kommentarer om tolkningen av ESK-konventionen (general comments). Den 5 mars 2021 antog kommittén slutsatser som gäller Finland (E/C.12/FIN/CO/7). I sina slutsatser fäste kommittén uppmärksamhet vid social trygghet (artikel 9) och ansåg att nedskärningarna av förmåner och frysningarna av folkpensionsindex som gjordes under åren 2015–2019 gjorde förmånerna otillräckliga. Kommittén uppmanar Finland att i fortsättningen säkerställa att de sociala förmånerna förblir tillräckliga och att när nedskärningar övervägs bland annat i samband med sparåtgärder inom den offentliga ekonomin a) nedskärningarna är tillfälliga och endast gäller krissituationen i fråga, b) nedskärningarna är nödvändiga och proportionella på ett sådant sätt att iakttagandet av andra politiska principer eller att avhålla sig från åtgärder vore mera skadligt för de ekonomiska, sociala och kulturella rättigheterna, c) nedskärningarna inte får oproportionerligt stora konsekvenser för missgynnade och

marginaliserade grupper, d) nedskärningarna åtföljs av andra åtgärder, såsom sociala inkomstöverföringar, för att minska den ojämlikhet som uppstår i kristider, och e) kärnan i förmånen bibehålls så att förmånstagarna har en tillräcklig levnadsstandard. Därutöver hänvisar kommittén till sin allmänna kommentar nr 19 (2007) om rätten till social trygghet och till skrivelsen från kommitténs ordförande om budgetåtgärder (2012) (E/2013/22-E/C.12/2012/3, annex VI (B)). När det gäller kommitténs ställningstaganden bör det konstateras att nivån på flera förmåner har höjts efter kommitténs bedömningsperiod (se nedan). Den föreslagna frysningen av indexjusteringarna är tidsbunden varefter man ska återgå till justeringsförfarandet enligt den gällande lagen. Därutöver föreslås att frysningen inte ska gälla utkomststödet, som tryggar utkomsten för de mest utsatta människorna.

Hur grundskyddets tillräcklighet har utvecklats och vilka faktorer som har påverkat detta utredes under åren 2019–2023 av en expertgrupp för utvärdering av grundtryggheten vars verksamhet baserar sig på lag. Enligt rapporten²⁴ räcker Finlands grundskyddsformåner tillsammans med bostadsbidraget inte till för att täcka konsumtionsnivån enligt referensbudgetarna, med undantag för garantipensionen. Grundskyddet för pensionärer räcker till för att täcka utgifterna i referensbudgeten, eftersom det är något högre än grundskyddet för t.ex. arbetslösa, sjuka eller föräldralediga. Av olika familjetyper räcker grundskyddet bäst till för ensamförsörjare och sämst för familjer med två vuxna och två barn. Grundskyddets tillräcklighet för ensamboende och par placerade sig mellan dessa två. I exempelkalkylerna är de hushåll som får grundskyddsformåner berättigade till utkomststöd med undantag för pensionstagare. Utkomststödet höjer nivån på de disponibla inkomsterna, men även med beaktande av utkomststödet kommer inkomsterna för många hushåll som fått grundskydd inte upp till eurobeloppet i referensbudgeten, med undantag för ensamförsörjarhushåll. Grundtryggheten är svagast i områden med höga boendekostnader, dvs. i stora städer, men utkomststödet jämnar ut regionala skillnader, eftersom det ersätter de mindre bemedlades skäliga boendeutgifter helt och hållet.

Rapporten ger vid handen att i Finland ligger nivån på grundskyddet och minimiskyddet i internationell jämförelse på toppnivå eller medelnivå beroende på familjeform och livssituation. Nivån på minimiskyddet/grundskyddet för arbetslösa och pensionärer placerade sig i jämförelsen på andra till sjunde plats beroende på hushållstyp. Finlands placering var särskilt bra när man granskade köpkraften hos minimiskyddet för unga, dvs. 19-åriga ensamboende arbetslösa. I exempelkalkylerna var Finlands placering svagast när man granskade köpkraften hos minimiskyddet för 40-åriga ensamboende arbetslösa. Grundskyddsformåner som är fristående från minimiskyddet är en typisk struktur för den finländska sociala tryggheten och finns inte i lika stor utsträckning i något annat land. I olika länder finns det heltäckande grundskyddsformåner vid arbetsoförmåga och ålderdom, men inte så mycket under arbetslöshet, sjukdom eller föräldraledighet.

Under regeringsperioden 2019–2023 steg nivån på grundskyddet tillsammans med bostadsbidraget allmänt taget både i förhållande till pris- och inkomstnivån. Utvecklingen berodde på höjningarna av grundskyddsformånerna, men också på förändringar i förhållandena, såsom en måttlig hyresutveckling i förhållande till den allmänna prisnivån. Enligt en analys som baserar sig på exempelkalkyler minskade utkomststödet betydelse något för försörjningen för dem som

²⁴ Utvärderingsrapport om grundtrygghetens tillräcklighet 2019–2023 (Institutet för hälsa och välfärd, Rapport 3/2023 (på finska))

får grundskyddsformåner åren 2019–2023, eftersom grundskyddsformånerna höjdes och bostadsbidragets ersättningsgrad ökade. Beloppet av det kalkylerade utkomststödet som barnfamiljer fick var emellertid nästan oförändrat på grund av höjningarna av utkomststödet.²⁵

Nivån på grundskyddet har förbättrats under de senaste åren. Minimidagpenningformånerna enligt sjukförsäkringslagen, dvs. sjukdagpenningen, föräldradagpenningen och specialvårdspenningen samt minimibeloppet av rehabiliteringspenning enligt rehabiliteringslagen, höjdes till arbetsmarknadsstödet nivå genom en nivåförhöjning som trädde i kraft vid ingången av 2019. Syftet med höjningen var att höja dagpenningformånerna och rehabiliteringspenningen till samma nivå som arbetsmarknadsstödet i syfte att betona det primära förmånssystemet i stället för utkomststödet. Följande höjning gjordes vid ingången av 2020, då minimibeloppet av dagpenningformånerna och minimibeloppet av rehabiliteringspenningen höjdes med 20 euro per månad. Likaså höjdes grunddagpenningen och det fulla arbetsmarknadsstödet enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa med 20 euro per månad. Under regeringsperioden 2019–2023 gjordes lagstadgade indexjusteringar av formånerna och på grund av den tilltagande inflationen tidigare lades en indexjustering av vissa formåner som är bundna vid folkpensionsindex i augusti 2022 för att trygga formånstagnas betalningsförmåga.

Grundlagsutskottet har uttryckligen sagt att det inte går att på grundlagsnivå föreskriva i detalj om nivån på tillräcklig trygghet. I ljuset av grundlagsutskottets tidigare praxis finns det i sig inte några absoluta konstitutionella hinder för försvagningar av de formåner som avser att trygga den grundläggande försörjningen i enlighet med 19 § 2 mom. i grundlagen (bl.a. (bl.a. GrUB 25/1994 rd). Grundlagsutskottet har också ansett att i den mån det är fråga om grundläggande utkomstformåner som direkt finansieras av det allmänna är det logiskt att formånerna dimensioneras med hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna (GrUU 34/1996 rd, GrUU 21/2016 rd). Vid bedömningen av nivån på en grundläggande rättighet fästs således uppmärksamhet förutom vid stödtagaren även vid samhällets tillgångar. Vad som är tillräckligt verkar åtminstone inte enbart bestämmas enligt behovet och kostnadsnivån i det omgivande samhället utan också enligt om staten har tillräckligt med tillgångar. Grundlagsutskottet har i sina uttalanden som behandlat försämringar av sociala och kulturella rättigheter betonat att vid bedömningen av reglering som ingriper i sociala rättigheter måste konstitutionell betydelse med avseende på de allmänna förutsättningarna att inskränka de grundläggande rättigheterna också tillmätas åt att en försämring begränsas tidsmässigt till den tid de offentliga finanserna förväntas vara allvarligt ansträngda (se GrUU 11/2015 rd och GrUU 10/2015 rd) och åt nivån på formånerna i förhållande till läget i fråga om de offentliga finanserna (se t.ex. GrUU 12/2015 rd). Utskottet anser det också vara klart att en försämring inte får leda till att kärnan i grundrättighets- och människorättsförpliktelserna blir en död bokstav (t.ex. GrUU 14/2015 rd). Likaså har utskottet betonat att de sociala rättigheter som garanteras i 19 § i grundlagen åtminstone inte får försämrats så att de behövande blir tvungna att tillgripa utkomstskyddet i sista hand enligt 19 § 1 mom. i grundlagen (GrUU 21/2016 rd, GrUU 10/2009 rd).

Grundlagsutskottet har tidigare t.ex. i fråga om den temporära indexfrysningen av barnbidragen ansett att den temporära indexfrysningen som helhet har haft relativt små konsekvenser och att de inte väsentligt har försämrats barnfamiljernas ställning, även om det i sig har ansetts vara oroväckande att bestämmelsernas konsekvenser har slagit hårdast mot familjer med låga inkomster (GrUU 25/2012 rd). Likaså har utskottet i samband med tidigare indexfrysningar konstaterat att även om indexfrysningen har relativt små konsekvenser för enskilda formåner, anser

²⁵ Utvärderingsrapport om grundtrygghetens tillräcklighet 2019–2023 (Institutet för hälsa och välfärd, Rapport 3/2023 (på finska))

utskottet att det är oroväckande att bestämmelsernas konsekvenser slår hårdast mot personer och hushåll med låga inkomster (GrUU 47/2017 rd, GrUU 40/2018 rd).

Grundlagsutskottet har i samband med tidigare indexfrysningar bl.a. konstaterat att man vid indexsänkningar måste ta hänsyn till vilka kumulativa effekter olika lösningar har. Grundlagsutskottet menar att regeringen måste se till att de sammantagna effekterna av ändringar som påverkar de grundläggande fri- och rättigheterna och andra planerade reformer inte får vara oskäliga (GrUU 47/2017 rd, GrUU 40/2018 rd, GrUU 19/2016 rd, s. 3, GrUU 11/2015 rd).

I denna proposition beskrivs konsekvenserna av uteblivna indexjusteringar och av att barnbidraget höjs som en fristående helhet. Social- och hälsovårdsministeriet bereder en promemoria om de regeringspropositioner om social trygghet som ska lämnas till riksdagen hösten 2023. I promemorian beskrivs de sammantagna konsekvenserna av alla de föreslagna ändringarna för hushållen.

Den ekonomiska betydelsen av att låta bli att göra indexjusteringar enligt propositionen verkar inte nödvändigtvis vara särskilt betydande på individnivå, om man bedömer det utifrån enskilda förmåner och under något enskilt år. Å andra sidan är konsekvenserna olika för olika förmånstagare och hushåll. En stor del av de förmånstagare som omfattas av propositionen får flera än en förmån, varvid den kumulativa effekten blir större. Med tanke på den ekonomiska situationen är det också av betydelse hur länge en person får förmåner som omfattas av propositionen. Å andra sidan är det också av betydelse att den föreslagna frysningen av indexjusteringarna tillämpas högst till dess att den reella nivån på förmånerna har sjunkit med 10,2 procent. Mer än så kan den reella nivån på förmånerna således inte i något fall sjunka. Det föreslås att frysningen av justeringarna ska vara en temporär åtgärd och inte permanent. Ett centralt mål i enlighet med regeringsprogrammet är dessutom att öka sysselsättningen och därigenom förbättra människors utkomst.

Grundlagsutskottet har ofta hävdad att skyddet enligt 19 § 2 mom. i grundlagen är en mer långtgående trygghet än rätten till oundgänglig försörjning och omsorg enligt 1 mom. Systemet för tryggad grundläggande försörjning får alltså inte utgöras av den trygghet som i sista hand följer av 1 mom. Minimibeloppen av grundskyddsformånerna är fortfarande, trots den föreslagna frysningen, större enligt nettobelopp än det grundläggande utkomststödet och de som tar emot förmånerna omfattas i regel av rätt förmånssystem. De föreslagna ändringarna medför således inga principiella ändringar mellan det skydd som beviljas i sista hand och grundskyddsformånerna. De föreslagna ändringarna kommer dock i viss mån att öka förmånstagarnas behov av utkomststöd, såsom konstateras i propositionens avsnitt om konsekvensbedömningar.

Rättigheter för personer med funktionsnedsättning

Syftet med FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning (FördrS 26 och 27/2016) är att främja, skydda och säkerställa det fulla och lika åtnjutandet av alla mänskliga rättigheter och grundläggande friheter för alla personer med funktionsnedsättning och att främja respekten för deras inneboende värde. Artikel 4.2 i funktionshinderkonventionen motsvarar formuleringen i artikel 2.1 i ESK-konventionen. ESK-konventionen godkändes 1966 och trädde i kraft internationellt 1976, då också Finland ratificerade konventionen (FördrS 6/1976). I konventionen föreskrivs det om rätten till bland annat likabehandling, arbete, social trygghet, en tillfredsställande levnadsstandard och hälsa för var och en som omfattas av konventionsstatens jurisdiktion, inklusive personer med funktionsnedsättning. Den kommitté som övervakar genomförandet av ESK-konventionen har dessutom uttryckligen bekräftat att även personer

med funktionsnedsättning omfattas av ESK-konventionens tillämpningsområde i sin allmänna kommentar om personer med funktionsnedsättning från 1994 (E/1995/22).

Propositionen gäller också sådana personer med funktionsnedsättning som får förmåner som är föremål för frysning av indexjusteringar eller som de föreslagna höjningarna av barnbidraget gäller. Såsom konstateras ovan i propositionens avsnitt om konsekvensbedömning är pensionsinkomster och handikappförmåner speciellt viktiga för personer med funktionsnedsättning, vilka har lämnats utanför frysningen av indexjusteringar. Däremot får en del personer med funktionsnedsättning också till exempel stöd för boende, varvid frysningen av indexjusteringarna enligt propositionen påverkar deras försörjning. Dessutom kumuleras effekten, eftersom de ofta får förmåner under en längre tid. För dem som har de lägsta inkomsterna tryggar utkomststödet försörjningen trots frysningarna.

Barnets rätt till social trygghet

Förutom att rätten till grundläggande försörjning i enlighet med 19 § 2 mom. i grundlagen ska tryggas vid arbetslöshet, sjukdom, arbetsoförmåga och under ålderdomen samt vid barnafödelse och förlust av en försörjare, föreskrivs i 19 § 3 mom. i grundlagen att det allmänna ska stödja familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn så att de har möjligheter att trygga barnens välfärd och individuella uppväxt. Bestämmelsen ålägger det allmänna uppgiften att uttryckligen stödja verksamheten hos dem som ansvarar för omsorgen om barn och inkluderar också en dimension av materiellt stöd till barnfamiljer (RP 309/1993 rd, s. 76 och GrUB 25/1994). Av detta följer att man i avgöranden som gäller social trygghet också måste beakta hur stödnivån påverkar välbefinnandet hos de barn som får vård hos stödmottagaren.

Under det förberedande arbetet med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna konstaterade man dock att syftet med bestämmelsen uppfylls t.ex. genom barndagvårdssystemet (nuvarande systemet för småbarnspedagogik), verksamheten enligt barnskyddslagen samt genom materiella stöd till barnfamiljer i form av t.ex. barnbidrag och skatteåtgärder (RP 309/1993 rd, s. 71–72).

På basis av det förberedande arbetet med reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna är syftet med grundlagens 19 § 3 mom. delvis att tillsammans med andra bestämmelser stödja barns materiella och psykiska välfärd. Enligt social- och hälsovårdsutskottet förpliktar bestämmelsen det allmänna att upprätthålla de servicesystem och de familjepolitiska inkomstöverföringar som riktar sig till barnfamiljerna (ShUU 5/1994 rd). Tidigare när grundlagsutskottet behandlade propositionen om indexfrysning av barnbidraget ansåg utskottet att sänkningen av barnbidraget är en försämring av det stöd för barnfamiljer som avses i 19 § 3 mom. i grundlagen. Syftet med barnbidraget är dock inte att trygga den grundläggande försörjning som avses i grundlagens 19 § 2 mom. Det har ansetts att det stöd som avses i grundlagens 19 § 3 mom. som är avsett för familjerna och andra som svarar för omsorgen om barn kompletterar tryggandet av den grundläggande försörjningen som avses i grundlagens 19 § 2 mom. (GrUU 11/2015 rd).

Finland har också på lagnivå förbundit sig till FN:s konvention om barnets rättigheter. Enligt artikel 3 i konventionen ska barnets bästa komma i främsta rummet vid alla åtgärder som rör barn, vare sig de vidtas av offentliga eller privata sociala välfärdsinstitutioner, domstolar, administrativa myndigheter eller lagstiftande organ.

Konventionens artikel 26 handlar om barnets rätt till social trygghet, enligt vilken konventionsstaterna ska erkänna varje barns rätt att åtnjuta social trygghet, inklusive socialförsäkring, och

vidta nödvändiga åtgärder för att till fullo tillgodose denna rätt i enlighet med nationell lagstiftning. Vidare ska enligt artikeln förmånerna, där så är lämpligt, beviljas med hänsyn till de resurser som barnet och de personer som ansvarar för dess underhåll har och deras omständigheter i övrigt samt med hänsyn till varje annat förhållande som är av betydelse i samband med en ansökan om en sådan förmån från barnet eller för dess räkning. Utöver detta erkänner konventionen varje barns rättigheter till den levnadsstandard som krävs för barnets fysiska, psykiska, andliga, moraliska och sociala utveckling (artikel 27). Dock har föräldrar eller andra som är ansvariga för barnet, inom ramen för sin förmåga och sina ekonomiska resurser, huvudansvaret för att säkerställa de levnadsvillkor som är nödvändiga för barnets utveckling. Enligt samma artikel ska konventionsstaterna i enlighet med nationella förhållanden och inom ramen för sina resurser vidta lämpliga åtgärder för att bistå föräldrar och andra som är ansvariga för barnet i att tillgodose denna rätt.

I förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna ansågs i fråga om begreppet grundläggande utkomst, som avses i 19 § 2 mom. i grundlagen, att begreppet i sig är oberoende av den gällande sociallagstiftningen och alltså inte direkt hör samman med vissa befintliga förmånssystem (RP 309/1993 rd, s.74/II, GrUB 25/1994 rd, s. 11/I). Grundlagsutskottet anser i sitt utlåtande om barnbidragets belopp och indexbundenhet att samma princip också gäller förhållandet mellan 19 § 3 mom. i grundlagen och de gällande stödsystemen. Sparmålet med avseende på statsfinanserna kan därmed under en ekonomisk lågkonjunktur betraktas som ett godtagbart skäl att i viss mån ingripa i nivån på förmåner. Även i detta sammanhang bör man dock beakta att regleringen som helhet inte får äventyra skyldigheten att tillhandahålla stöd enligt grundlagen. Det är det allmännas skyldighet att granska frågan som helhet.

Förslaget om att låta bli att göra indexjusteringar gäller sådana barn och barnfamiljer där föräldrarna får förmåner som omfattas av propositionen. Propositionen har således konsekvenser också för barnens försörjning. Den sänkning av den reella nivån på primära förmåner som orsakas av uteblivna indexjusteringar kompenseras delvis av de föreslagna höjningarna av barnbidraget. Alla barnfamiljer får emellertid inte höjningar av barnbidraget och behovet av utkomststöd kan öka i vissa familjer. Trots ändringen som gäller frysning av indexjusteringar omfattas barn fortfarande av de förmåner och tjänster som avses i 19 § 2 och 3 mom. i grundlagen. Det bör dessutom konstateras att på grund av barnbidragets universella karaktär omfattar höjningen alla barnfamiljer på lika villkor, också de som inte berörs av uteblivna indexjusteringar. När det gäller barn i dessa familjer förbättrar höjningen av barnbidraget utkomsten och den ekonomiska ställningen.

Sammandrag

I ljuset av grundlagsutskottets tidigare praxis finns det i sig inte några absoluta konstitutionella hinder för försvagningar av de förmåner som avser att trygga den grundläggande försörjningen i enlighet med 19 § 2 mom. i grundlagen (bl.a. GrUB 25/1994 rd). Grundlagsutskottet har också ansett att i den mån det är fråga om grundläggande utkomstförmåner som direkt finansieras av det allmänna är det logiskt att förmånerna dimensioneras med hänsyn till den rådande situationen inom samhällsekonomin och de offentliga finanserna (GrUU 34/1996 rd, GrUU 21/2016 rd). Grundlagsutskottet har i samband med utlåtandena GrUU 47/2017 rd och GrUU 40/2018 rd inte avgränsat några mer allmänna omständigheter i anslutning till de offentliga finansernas hållbarhet som en godtagbar orsak att genomföra försämringar som hänför sig till tryggheten av den grundläggande försörjningen. Grundlagsutskottet har därutöver påpekat att man med de grundläggande rättigheterna inte eftersträvar att bevara nivån på vissa förmåner. Vid bedömningen av nivån på en grundläggande rättighet fästs således uppmärksamhet förutom vid stödtagaren även vid samhällets tillgångar.

Situationen i de offentliga finanserna har försvårats avsevärt av att den ekonomiska tillväxten i Finland under de senaste drygt tio åren har varit svag jämfört med tidigare samt jämfört med de övriga nordiska länderna och EU:s genomsnitt. Under de kommande åren kommer förutsättningarna för ekonomisk tillväxt att försvagas av den demografiska utvecklingen. De offentliga finanserna har visat ett underskott sedan år 2009. Utan en betydande förändring av den ekonomiska politiken kommer skuldkvoten att fortsätta öka under 2020-talet. Även om statens skuld-hållbarhet fortfarande är god, kommer den att försämrats kontinuerligt, om de offentliga finanserna inte stärks. Eventuella kriser under de kommande åren kan medföra situationer där det allmänna på grund av budgetrestriktioner inte kan reagera ändamålsenligt på kriserna. I sådana situationer blir staten tvungen att alltför plötsligt skära ned de offentliga utgifterna och strama åt beskattningen.

Propositionen ingår i en helhet som regeringen valt för att stärka de offentliga finanserna. Vid sidan av lågkonjunkturen kan också sparmålet för statsfinanserna anses vara en godtagbar orsak till att i viss mån skära i nivån på utkomstförmånerna i en situation där det råder en långvarig strukturell obalans mellan utgifterna och inkomsterna inom den offentliga ekonomin. Enligt finansministeriet finns det ett stort underskott i de offentliga finanserna vilket ökar skuldsättningen i Finland och därför krävs det snabba och betydande åtgärder under de följande åren för att man ska kunna stabilisera skuldkvoten i de offentliga finanserna. Med hänsyn till det internationellt sett höga skattetrycket i Finland och målet att trygga förutsättningarna för ekonomisk tillväxt kommer balanseringen enligt finansministeriet inte helt att kunna genomföras genom en skärpt beskattning. Regeringens mål att balansera de offentliga finanserna förutsätter också direkta sparåtgärder. Med ekonomisk hållbarhet i de offentliga finanserna strävar regeringen efter att det allmänna i fortsättningen bättre ska kunna svara för sina förpliktelser. Även om propositionen försämrar de förmåner som är föremål för frysning, kvarstår rätten att få utkomststöd oförändrad. Det kan anses att det finns en godtagbar samhällelig orsak till de inskränkningar som föreslås i propositionen.

De föreslagna ändringarna har inga konsekvenser med avseende på villkoren för utkomstskyddet och inte heller några retroaktiva konsekvenser. Utkomststödet grunddel har på samma sätt som i tidigare propositioner som gällt indexfrysningar i förmåner lämnats utanför den föreslagna frysningen. I enlighet med tidigare praxis ska uteblivna indexjusteringar inte kompenseras i det skede då frysningen upphör. Grundlagsutskottet har i sin tidigare utlåtandep Praxis tagit ställning till sådana propositioner genom vilka de kumulativa konsekvenserna av indexnedskärningarna har kunnat beaktas för ett år i sänder på basis av de lagändringar som föreslås (GrUU 47/2017 rd, GrUU 40/2018 rd). Grundlagsutskottet har inte tidigare tagit ställning till den lösning att frysa förmånerna för flera år som föreslås i denna proposition, så att lagens tillämpningstid är bunden till den bakre gränsen för sänkning av den reella nivån på förmånerna.

Regeringen anser med stöd av vad som anförts ovan att propositionen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men anser det dock vara önskvärt att grundlagsutskottets utlåtande om saken inhämtas.

Kläm

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs riksdagen följande lagförslag:

1.

Lag

om indexjustering åren 2024–2027 av vissa förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 11 kap. 10 § i sjukförsäkringslagen (1224/2004), 67 § i lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner (566/2005), 14 kap. 1 § 1 mom. i lagen om utkomstskydd för arbetslösa (1290/2002), 26 § i lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn (1128/1996), 51 § 1 och 3 mom. i lagen om allmänt bostadsbidrag (938/2014), 17 § 2 mom. 7 punkten och 53 § 1 mom. i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007), 11 § 8 mom. i lagen om studiestöd (65/1994), 31 § 1 mom. i lagen om vuxenutbildningsförmåner (1276/2000) samt 22 § 1 mom. i lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel (746/2011) ska följande förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex och levnadskostnadsindex inte justeras åren 2024–2027:

- 1) minimibeloppet av dagpenningförmånerna enligt sjukförsäkringslagen,
- 2) minimibeloppet av rehabiliteringspenning för yrkesinriktad rehabilitering och rehabiliteringspenning för unga enligt lagen om Folkpensionsanstaltens rehabiliteringsförmåner och rehabiliteringspenningförmåner,
- 3) beloppet av grunddagpenningen, grunddagpenningens förhöjningsdel och barnförhöjningen enligt lagen om utkomstskydd för arbetslösa,
- 4) förmåner enligt lagen om stöd för hemvård och privat vård av barn,
- 5) belopp enligt lagen om allmänt bostadsbidrag,
- 6) belopp enligt lagen om bostadsbidrag för pensionstagare,
- 7) beloppet av studiepenningen, försörjarförhöjningen till studiepenningen och läromaterialstället enligt lagen om studiestöd,
- 8) beloppet av vuxenutbildningsstödet grunddel enligt lagen om vuxenutbildningsförmåner,
- 9) mottagningspenning eller brukspenning enligt lagen om mottagande av personer som söker internationellt skydd och om identifiering av och hjälp till offer för människohandel.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2027. Om poängtalet för folkpensionsindex som fastställts i enlighet med lagen om folkpensionsindex (456/2001) är minst 2009 under något av de år före 2027 som lagen är i kraft, tillämpas lagen emellertid endast till utgången av det året.

Förmåner och belopp som är bundna vid folkpensionsindex enligt de lagar som avses i 1 § ändras vid ingången av det sista året under vilket denna lag tillämpas så att de justerade med poängtalet för folkpensionsindex 2009 är lika stora som gällande förmåner och belopp justerade med poängtalet för folkpensionsindex 1805. I förmånerna och penningbeloppen görs en indexjustering med poängtalet för folkpensionsindex under det sista året under vilket lagen tillämpas. De maximala boendeutgifter som är bundna vid levnadskostnadsindex enligt lagen om allmänt bostadsbidrag justeras vid ingången av det sista året under vilket denna lag tillämpas med förhållandet mellan poängtalet för levnadskostnadsindex för oktober under det nästista året under vilket denna lag tillämpas och poängtalet 2461.

Om poängtalet för folkpensionsindex för år 2027 är lägre än 2009, ändras förmåner och belopp enligt de i 1 § avsedda lagarna från ingången av det år som följer på utgången av denna lags giltighetstid så att förmånerna och beloppen justerade med poängtalet för folkpensionsindex för år 2027 är lika stora som gällande förmåner och belopp justerade med poängtalet för folkpensionsindex 1 805. De maximala boendeutgifter som är bundna vid levnadskostnadsindex enligt lagen om allmänt bostadsbidrag justeras från ingången av det år som följer på utgången av denna lags giltighetstid med förhållandet mellan poängtalet för levnadskostnadsindex för oktober åren 2027 och 2026.

2.

Lag

om upphävande av 54 § 3 mom. i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

1 §
Genom denna lag upphävs i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) 54 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1103/2016.

2 §
Denna lag träder i kraft den 20 . _____

3.

Lag

om temporär ändring av 54 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

I enlighet med riksdagens beslut
fogas temporärt till 54 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) ett nytt
3 mom. i stället för det 3 mom. som upphävts genom lag / som följer:

54 §

*Justering av utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll samt av boendeutgifternas
maximibelopp*

Trots bestämmelserna i 1 och 2 mom. ska de belopp som avser utgifterna för uppvärmning,
vatten och underhåll och de genomsnittliga boendeutgifterna samt boendeutgifternas maximi-
belopp åren 2024–2027 vara desamma som år 2023.

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2027. Om
poängtalet för folkpensionsindex som fastställts i enlighet med lagen om folkpensionsindex
(456/2001) är minst 2009 under något av de år före 2027 som lagen är i kraft, tillämpas lagen
emellertid endast till utgången av det året.

4.

Lag

om ändring av 7 § i barnbidragslagen

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i barnbidragslagen (796/1992) 7 §, sådan den lyder i lagarna 1218/2019 och 559/2022,
som följer:

7 §

Barnbidragets storlek

Barnbidraget är 94,88 euro per barn och kalendermånad.

Om en i 6 § avsedd person har rätt att lyfta barnbidrag för flera än ett barn, är barnbidragets belopp för det andra barnet 104,84 euro, för det tredje barnet 133,79 euro, för det fjärde barnet 173,24 euro och för varje påföljande barn 192,69 euro per kalendermånad.

För en ensamförsörjares barn betalas barnbidraget höjt med 73,30 euro per kalendermånad. Med ensamförsörjare avses i denna lag en person som har rätt att lyfta barnbidrag och som i början av betalningsmånaden för barnbidraget inte lever i äktenskap eller som före betalningsmånadens början har flyttat ifrån sin make i syfte att upphöra med samlevnaden. Som ensamförsörjare anses dock inte en person som utan att ingå äktenskap fortgående lever tillsammans med en annan person i gemensamt hushåll under förhållanden av äktenskapsliknande natur.

Om barnet så som avses i 11 § 1 mom. är i anstalts- eller familjevård och barnbidraget betalas till välfärdsområdet eller om bidraget med stöd av 12 § 1 mom. betalas till barnet självt, är barnbidraget 94,88 euro per kalendermånad. För barn till ensamförsörjare betalas dock barnbidraget höjt med 73,30 euro per kalendermånad.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1–4 mom. är barnbidraget för barn under tre år 120,88 euro per kalendermånad. Förhöjt barnbidrag betalas från och med ingången av kalendermånaden efter den under vilken barnet har fötts eller rätten till barnbidrag har börjat till utgången av den kalendermånad under vilken barnet fyller 3 år. Om en i 6 § avsedd person har rätt att lyfta barnbidrag för flera än ett barn under tre år, är barnbidragets belopp för det andra barnet 130,84 euro, för det tredje barnet 159,79 euro, för det fjärde barnet 199,24 euro och för varje påföljande barn 218,69 euro per kalendermånad. Om ett barn under tre år så som avses i 11 § 1 mom. är i anstalts- eller familjevård och barnbidraget betalas till välfärdsområdet, är barnbidraget 120,88 euro per kalendermånad. För en ensamförsörjares barn betalas barnbidraget höjt med 73,30 euro per kalendermånad.

Denna lag träder i kraft den _____ 20 ____ .
Bestämmelserna i 7 § 5 mom. i denna lag tillämpas från och med den 1 april 2024.

Helsingfors den 12 oktober 2023

Statsminister

Petteri Orpo

Minister för social trygghet Sanni Grahn-Laasonen

2.

Lag

om upphävande av 54 § 3 mom. i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

I enlighet med riksdagens beslut föreskrivs:

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Genom denna lag upphävs i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) 54 § 3 mom., sådant det lyder i lag 1103/2016.

2 §

Denna lag träder i kraft den 20 .

3.

Lag

om temporär ändring av 54 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare

I enlighet med riksdagens beslut
fogas temporärt till 54 § i lagen om bostadsbidrag för pensionstagare (571/2007) ett nytt 3 mom. i stället för det 3 mom. som upphävts genom lag / som följer:

Gällande lydelse

54 §

Justering av utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll samt av boendeutgifternas maximibelopp

Trots bestämmelserna i 1 och 2 mom. ska de belopp som avser utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll och de genomsnittliga boendeutgifterna samt boendeutgifternas maximibelopp åren 2016 och 2017 vara desamma som år 2015.

Föreslagen lydelse

54 §

Justering av utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll samt av boendeutgifternas maximibelopp

Trots bestämmelserna i 1 och 2 mom. ska de belopp som avser utgifterna för uppvärmning, vatten och underhåll och de genomsnittliga boendeutgifterna samt boendeutgifternas maximibelopp åren 2024–2027 vara desamma som år 2023.

Denna lag träder i kraft den 20 och gäller till och med den 31 december 2027. Om poängtalet för folkpensionsindex som fastställts i enlighet med lagen om folkpensionsindex (456/2001) är minst 2009 under något av de år före 2027 som lagen är i kraft, tillämpas lagen emellertid endast till utgången av det året.

4.

Lag

om ändring av 7 § i barnbidragslagen

I enlighet med riksdagens beslut *ändras* i barnbidragslagen (796/1992) 7 §, sådan den lyder i lagarna 1218/2019 och 559/2022, som följer:

Gällande lydelse

7 §

Barnbidragets storlek

Barnbidraget är 94,88 euro per barn och kalendermånad.

Om en i 6 § avsedd person har rätt att lyfta barnbidrag för flera än ett barn, är barnbidragets belopp för det andra barnet 104,84 euro, för det tredje barnet 133,79 euro, för det fjärde barnet 163,24 euro och för varje påföljande barn 182,69 euro per kalendermånad.

För en ensamförsörjares barn betalas barnbidraget höjt med 63,30 euro per kalendermånad. Med ensamförsörjare avses i denna lag en person som har rätt att lyfta barnbidrag och som i början av betalningsmånaden för barnbidraget inte lever i äktenskap eller som före betalningsmånadens början har flyttat ifrån sin make i syfte att upphöra med samlevnaden. Som ensamförsörjare anses dock inte en person som utan att ingå äktenskap fortgående lever tillsammans med en annan person i gemensamt hushåll under förhållanden av äktenskapsliknande natur.

Om barnet så som avses i 11 § 1 mom. är i anstalts- eller familjevård och barnbidraget betalas till välfärdsområdet eller om bidraget med stöd av 12 § 1 mom. betalas till barnet självt, är barnbidraget 94,88 euro per kalendermånad. För barn till ensamförsörjare betalas dock barnbidraget höjt med 63,30 euro per kalendermånad.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 3 och 4 mom. är den förhöjning som betalas för en ensamförsörjares barn 68,30 euro per kalendermånad år 2023.

Föreslagen lydelse

7 §

Barnbidragets storlek

Barnbidraget är 94,88 euro per barn och kalendermånad.

Om en i 6 § avsedd person har rätt att lyfta barnbidrag för flera än ett barn, är barnbidragets belopp för det andra barnet 104,84 euro, för det tredje barnet 133,79 euro, för det fjärde barnet 173,24 euro och för varje påföljande barn 192,69 euro per kalendermånad.

För en ensamförsörjares barn betalas barnbidraget höjt med 73,30 euro per kalendermånad. Med ensamförsörjare avses i denna lag en person som har rätt att lyfta barnbidrag och som i början av betalningsmånaden för barnbidraget inte lever i äktenskap eller som före betalningsmånadens början har flyttat ifrån sin make i syfte att upphöra med samlevnaden. Som ensamförsörjare anses dock inte en person som utan att ingå äktenskap fortgående lever tillsammans med en annan person i gemensamt hushåll under förhållanden av äktenskapsliknande natur.

Om barnet så som avses i 11 § 1 mom. är i anstalts- eller familjevård och barnbidraget betalas till välfärdsområdet eller om bidraget med stöd av 12 § 1 mom. betalas till barnet självt, är barnbidraget 94,88 euro per kalendermånad. För barn till ensamförsörjare betalas dock barnbidraget höjt med 73,30 euro per kalendermånad.

Med avvikelse från vad som föreskrivs i 1–4 mom. är *barnbidraget för barn under tre år 120,88 euro per kalendermånad. Förhöjt barnbidrag betalas från och med ingången av*

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

kalendermånaden efter den under vilken barnet har fötts eller rätten till barnbidrag har börjat till utgången av den kalendermånad under vilken barnet fyller 3 år. Om en i 6 § avsedd person har rätt att lyfta barnbidrag för flera än ett barn under tre år, är barnbidragets belopp för det andra barnet 130,84 euro, för det tredje barnet 159,79 euro, för det fjärde barnet 199,24 euro och för varje påföljande barn 218,69 euro per kalendermånad. Om ett barn under tre år så som avses i 11 § 1 mom. är i anstalts- eller familjevård och barnbidraget betalas till välfärdsområdet, är barnbidraget 120,88 euro per kalendermånad. För en ensamförsörjares barn betalas barnbidraget höjt med 73,30 euro per kalendermånad.

Denna lag träder i kraft den 20 .
Bestämmelserna i 7 § 5 mom. i denna lag tillämpas från och med den 1 april 2024.